

❖ ΑΘΗΝΑΙ ❖

Είς τὰ Περσικά, ἐπὶ P. Chabas. (Φαρσική).
 Η Περσική προσηγορία τῶν Ἰσθμῶν, ἐπὶ Κορ-
 θείου.
 Η Ἐπιγραφή τοῦ Χριστοῦ. Δὸς εἰκῶνος τοῦ γεντιλί-
 οῦ da Fabriano.
 Ἐπιγραφαὶ τῶν κοιμητηρίων τοῦ Ἁγ. Σεβαστιανῶν.
 Ἀναγλυφὸν ἐπὶ ἀρκεοφύλου.
 Μικρογραφία ἐκ Βυζαντινῶν χειρογράφων.
 Ἐπιγραφαὶ τῶν ναῶν τοῦ λαυρίου.
 Ἐπιγραφαὶ τῶν καρχηδονίων καὶ τῶν Ἰσθμῶν.
 Η Νάξος, ἐπὶ φραγκίσκου Ζουρταν.
 Η Νάξος καὶ ἔγγραφον, ἐπὶ N. Τόλν.
 Η Νάξος καὶ ἔγγραφον, ἐπὶ N. Τόλν.
 Μαρία Ἰγγλέση.
 Κορυφαὶ εἰκῶνες, ἐπὶ Μαρίας Ἰγγλέση.
 Ἀρτία εἰκῶνες, ἐπὶ Μαρίας Ἰγγλέση.
 Οἰκία Vetti, ἐπὶ Μαρίας Ἰγγλέση.
 Μαγδαληνὴ Νεογὰς.

EIKONES

Η γέννησις τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν.
 Οἰκία τοῦ Βαρόνου, καὶ τῶν Walter Scott, ἑτα-
 φρασις Ἁγ. Ροβέρτου.
 Ἐπιγραφαὶ, ἐπὶ Ζιβόλινγκ.
 Μία εἰκῶν.
 Ἐπιγραφαὶ Ἀσίων, ἐπὶ Η. Νιρόδου.
 Ἁγ. Χρόνης καὶ Διον. Βεργίου, ἐπὶ Στ. Σε-
 βιδίου.
 Ἐπιγραφαὶ ἐπὶ ἑσθλοῦ.
 Η καλλιτεχνικὴ εἰκῶν τῆς θεῆς Ἰσθμῶν, ἐπὶ Δ.Κ.
 Τοῦ γυναικείου εἰκῶνα ἐπὶ τῆς καλλιτεχνίας, (Ζυβ-
 λίν) ἐπὶ N. Βαδιστέου.
 Τοῦ ἐν Ἐσθλῷ 21' φυσιογνωστικῶν εἰκῶνων, (Τε-
 λος) ἐπὶ I. Ιωαννίδου.
 Η καλλιτεχνικὴ εἰκῶν τοῦ «Ζουβέλιου» ἐπὶ
 Ζυβόλινγκ, ἐπὶ K.
 Κόρυφος ἑρμιόκου.
 Ἐπιγραφαὶ καὶ ἔγγραφα.

❖ ΠΕΡΙΧΟΜΕΝΑ ❖

ΠΙΝΑΚΟΗΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
 *****ΕΒΛΑΔΟΣ 12 ΔΡ.
 ***ΕΣΤΗΡΙΚΟΥ 12 ΦΡ.
 ***ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ 1 ΔΡ.

ΕΤΟΣ Θ'
 ΤΕΥΧΟΣ 107
 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1910

Α. Γ. ΚΑΝΟΤΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

❖❖❖ ΜΗΝΙΑΙΟΝ
 ❖❖❖ ΚΑΛΑΜΙΤΕΧΝΙΚΟΝ
 ❖❖❖ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Εἰς τὴν πόλιν Μακτία τῆς Τυνίδος, κατὰ τὴν ἐξερευνησιν τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης, ἀνευρέθη πλοῖον πεπρωμένον ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς.

Ἐντὸς αὐτοῦ ἀνευρέθησαν αἱ ἐξῆς πολυτιμώταται ἀρχαιοτάτης προσλεύσεως ἐλληνικῆς :

Ἀγαλμάτιον περιστάνον τὸν Βάκχον, καὶ ἐν τῇ Ἀρμόνῃ, ἑτέρα δύο περιστάνοντα θαυμάσια, τέσσαρες κίονες Ῥωμαϊκοῦ ρυθμοῦ, τὰ ἀγαλμάτιον τῆς κυνήγετιδος Ἀρτέμιδος, τέσσαρες κεφαλαὶ Σατύριον, ἕτερον ἀγαλμάτιον περιστάνον γυναῖκα κρατοῦσαν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς παιδίου, τέσσαρα δοχεῖα, ὡς ἐπίσης καὶ ἐπιγραφαὶ τινες, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ ἐν λόγῳ πλοῖον εἶχεν ἀποπλευσεῖ ἐξ Ἑλλάδος καὶ καθυβύνητο εἰς Τυνίδα.

Αἱ ἀνωτέρω ἀρχαιοτάτης προέρχονται ἐκ Κορίνθου καὶ ἐσυλλήθησαν ἐκεῖθεν πρὸ 2 χιλιάδων ἐτῶν.

*

Μία νέα Ἀλάμβρα ἀνεκαλύφθη εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Ἰσπανῶν ἱστορικῶν καὶ ἀρχαιολόγων εἶνε μέγιστον διὰ τὴν ἀπροσδόκητον ἀνακάλυψιν. Πρὸ τινῶν ἐτῶν ὁ Ἀμερικανὸς ἑκατομμυριοῦχος, κ. Πέρρυ, περιπεδῶν εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἤκουσε παρὰ τῶν κατοικῶν τῆς μικρᾶς πόλεως Ρούδας, ὅτι εἰς τὰ περὶ τῆς πόλεως ὑπῆρχε παλαιὸν οἰκοδόμημα, τὸ ὅποιον ἦτο γνωστὸν ὡς ἀπὸ ἀνάκτορον τοῦ Μαυριτανοῦ βασιλέως. Ὁ Ἀμερικανὸς ἠγόρασε τὸ παλαιὸν οἰκοδόμημα, καὶ κατ' ἔτος ἐπισκέπτετο τὴν ἀρχαιολογικὴν ἰδιοκτησίαν του. Ἐνῶ ἐσχάτως ἐργάζεται ἀπέξενον τὰ παλαιὰ καὶ εὐρωτιζόμενα κονιάματα τῶν τοίχων ἐνὸς δωματίου, ἀνεκάλυψαν κάτωθεν αὐτῶν λαμπρᾶς τέχνης μωσαϊκά. Ὁ ἑκατομμυριοῦχος ἔμεινε κατάπληκτος, ὅτε ἀνεκαλύφθη ὅτι εἰς ὅλα τὰ δωμάτια ἐκρύπτετο ὑπὸ τὰ κονιάματα ἡ αὐτὴ τέχνη καὶ ὅτι ὁ θρύλος κατὰ τὸν ὅποιον τὸ παλαιὸν οἰκοδόμημα ὠνομάζετο ἀνάκτορον τοῦ Μαυριτανοῦ βασιλέως δὲν ἦτο ἀβάσιμος. Ἡ αὐτὴ τέχνη παρουσιάσθη καὶ εἰς τὸ γάπηδον τῶν δωματίων, καὶ γενικῶς πιστεύεται ὅτι πρόκειται περὶ νέας τινὸς Ἀλαμβρας.

*

Ἐν τῇ ἐνταῦθα Αὐστριακῇ ἀρχ. σχολῇ ὠμίλησε τῇ 30 Δεκεμβρίου ὁ κ. Πρεμερστανὶν περὶ τοῦ Ροβέρτου φῶν Βανδερ, οὗ ἐπλεξε τὸ ἔγκλημα, ὁ δὲ κ. Ὄθων Οὐάλιερος ὠμίλησε περὶ τῶν ἐργασιῶν τῶν γενομένων εἰς τὰ ἐν τῷ Μουσεῖῳ τῆς Ἀκροπόλεως κατακεῖμενα ἀνάγλυφα.

*

Ἐν τῇ ἐνταῦθα Ἀγγλικῇ ἀρχ. σχολῇ ὠμίλησεν ὁ κ. Δῶκινς περὶ τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀνασκαφῶν τῆς σχολῆς ἐν Βοιωτίᾳ, ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ Σπάρτῃ. Ὁ κ. Θάμψον ὠμίλησε περὶ τῆς ἀρχαιοτάτης ἱστορίας τῆς Σπάρτης. Ἀκριβῆ περιλήψιν ἀμφοτέρων τῶν ὁμιλιῶν θὰ δώσωμεν εἰς τὸ προσεχὲς τεύχος.

*

Ἀνευρέθη ἐντὸς ἀγροῦ ἐν Ἀμαρουσίῳ ὑπὸ χωρικοῦ ἀνάγλυφον Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς, περιστάνον λέοντα, οὗ ἐλλείπουσιν οἱ πόδες καὶ ἡ οὐρά.

Μαθήματα διακοσμητικῶν τεχνῶν, ἦτοι cuir decoupé, insisé repoussé, metaux repoussés, pyrosculpture κλπ. δίδονται εἰς μαθητοῖς ἀπὸ καλλιτέχνητα ἐιδικῶς σπουδασασαν ἐν Ἑσθῶνῃ. Ἐργαστήριον Ν. Γεωργαντῆ, λεωφόρος Ἀκροπόλεως.

Ν. Γ. — Ἀκριβῶς αὐτὸ συμβαίνει. Ἰδοὺ τι διηγείται ὁ Βῶλανδ περὶ Ἀθῆναιῶν. «Κάποτε ἠγόρασαν μίαν πολὺ καλὴν ἐλεφαντίνην Ἀφροδίτην, ἣτις ἐλέγετο ἐν ἀπὸ τὰ θαυμαστά τοῦ Πραξιτέλους ἔργα. Εἶχε περίπου πέντε ποδῶν ὕψος καὶ ἔπρεπε νὰ βασισθῆ ἐπάνω εἰς βωμόν τινα τῆς Θεᾶς· ἀλλ' ὅταν ἔβησαν εἰς τὴν πόλιν τὸ καλλιτέχνημα, ὅλη ἡ πόλις τῶν Ἀθῆνῶν ἔμεινεν ἐκστατικὴ ἀπὸ τὴν καλλονὴν τῆς Ἀφροδίτης· τοῦ διότι ἦσαν, καθὼς ἐνόμιζον, ὅσῃς κριταὶ καὶ μέχρις ἐνθουσιασμοῦ φίλοι τῶν τεχνουργημάτων. «Ἐἶνε πολλὴ καλὴ», ἐφώναξαν ἐκ συμφώνου ὅλοι· ἀκαὶ δὲν ἠμύζετο νὰ βασισθῆ εἰς ταπεινὰ τόπον· ἀριστοῦργημα τὸ ὅποιον προξενεῖ εἰς τὴν πόλιν τόσον πολλὴν τιμὴν καὶ ἠγοράσθη μὲ τόσον πολὺ ἀργύριον, πρὶν νὰ βασισθῆ εἰς ὑψηλότερον τόπον, πρὶν αὐτὸ νὰ πίπτῃ εἰς τὴν ὄρασιν τῶν εἰς Ἀθῆναιον εἰσερχομένων ξένων». Κατὰ τοῦτον λοιπὸν τὸν θαυμάσιον στοχασμὸν τῶν ἑστῆσαν τὸ μικρὸν, εὐεῖδες ἀγαλμα ἐπάνω εἰς ὀβελίσκον ποδῶν ὀρθοῦντα καὶ μόνον ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ διακρίνῃ τις ἐὰν τὸ ὄρωμενον παρίστανε τὴν Ἀφροδίτην ἢ καμμίαν Νηρηΐδα, ἐν τούτοις ἠνάγκαζον τοὺς ξένους νὰ ὁμολογῶσιν ὅτι τῶν ἀδυνάτων ἦτο νὰ ἴδῃ τις ἀγαλμα τελειότερον. Ἀκριβῶς τὸ ἴδιον θὰ συμβῆ ἂν στηθῆ ὁ ἀνδρᾶς τοῦ Παλαιολόγου ἐπὶ τοῦ Ἀρδῆτου ἂν καὶ δὲν πρόκειται περὶ ἀριστοῦργήματος τέχνης...

ΩΔΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

Προκηρύσσεται Ἀθερώφειος Δραματικῆς διαγωνισμὸς πρὸς συγγραφὴν πρωτοτύπου δράματος ἔχοντος ὑπόθεσιν Ἑλληνικὴν, ἀρχαίαν ἢ νέαν, ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὁρους :

1 Ἔργα εἰς τὸν διαγωνισμὸν εἶνε δεκτὰ τὰ ἀναβιβάζομενα ἐπὶ σκηνῆς ἐν Ἀθήναις ἀπὸ 1ης Μαρτίου μέχρι 31 Αὐγούστου 1910.

Ὅδὲν ἔργον ἐκ τῶν ἡδὴ ἐκδοθέντων ἢ παρασταθέντων εἶνε δεκτὸν εἰς τὸν διαγωνισμὸν.

2. Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ μετασχεῖν τοῦ διαγωνισμοῦ ὀφείλουσι νὰ υποβάλωσι διὰ τῆς Διευθύνσεως τοῦ Ὁδείου εἰς τὴν Ἀγωνοδίκον Ἐπιτροπὴν δέκα τοῦλάχιστον ἡμέρας πρὸ τῆς ἐν Ἀθήναις πρώτης παραστάσεως τοῦ ἔργου τὸ χειρόγραφον, νὰ καταστήσωσι δὲ πρὸ τριῶν ἡμερῶν γνωστὴν τὴν ἡμέραν τῆς παραστάσεως εἰς τὴν Ἀγωνοδίκον Ἐπιτροπὴν.

3. Ἡ Ἀγωνοδίκος Ἐπιτροπὴ ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν μελῶν ἐκλεγθησομένων ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Μουσικοῦ καὶ Δραματικοῦ Συλλόγου ἐντὸς τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου 1910.

4. Ἡ Ἐκθεσις τῆς Ἀγωνοδίκου Ἐπιτροπῆς θέλει ἀναγνωσθῆ ὑπὸ τοῦ Ἐισηγητοῦ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ὁδείου ἐντὸς τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου 1910.

5. Εἰς τὸ βραβευθῆσομενον ἔργον θέλει ἀνονηθῆ 2,000 δραχμῶν ἄθλον· κατ' ἐκλογὴν δὲ τοῦ συγγραφέως θέλει ἐκδοθῆ τοῦτο ἐπιμελεῖα καὶ δαπάνη τοῦ Συλλόγου εἰς χίλια ἀντίτυπα ἐκχωρούμενα εἰς τὸν συγγραφέα, ἢ θέλουσι δοθῆ εἰς αὐτὸν 500 δραχ. ἐπὶ πλέον.

6. Ἐὰν δὲν ὑποβληθῆ οὐδὲν ἔργον ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Ἐπιτροπῆς, ἢ δὲν κριθῆ οὐδὲν τῶν ὑποβληθέντων ἄξιον τοῦ βραβείου, δύναται ἡ ἐπιτροπὴ δι' ἡτιολογημένης αὐτῆς ἀποφάσεως ν' ἀναβάλῃ τὸν διαγωνισμὸν διὰ τὸ ἐπιπὸν ἔτος.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν
Γ. Ν. Νάζος

“ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ”

P. CHABAS.

Εἰς τὰ Προπύλαια.

Ἡ Γέννησις, ὑπὸ Gentile da Fabriano. (Μουσεῖον Φλωρεντίας).

Ἡ Παναγία προσκυνοῦσα τὸν Ἰησοῦν. Ἔργον τοῦ Κορρεγγίου.

(Μουσεῖον Φλωρεντίας).

Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΗΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΝ

ΕΙΣ τὴν Πανιάνασσαν τοῦ Μυστρά, τὴν τελευταίαν ἐκκλησίαν, τὴν ὁποίαν ἱδρυσεν οἱ Δεσπότες τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ κράτους τῆς Πελοποννήσου, ἐκτολίσσεται εἰς μίαν ἀπὸ τὰς καμάρας ἢ εἰκὼν τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, θαυμασία κατὰ τὴν εὐρύτητα τῆς συλλήψεως καὶ τὸν πλοῦτον τῶν λεπτομερειῶν καὶ τὴν λάμψιν τῶν χρωμάτων.

Ἡ τοιχογραφία τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν Πανιάνασσαν, ἐγγίζει μίαν χερδὴν μυχίαν τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς μου. Ἐνώπιον τοῦ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Φάτνῃ ἐκείνου παιδίου, περὶ τὸ ὁποῖον ἡ χεὶρ τοῦ ζωγράφου τῆς ἀναγεννωμένης Ἑλλάδος ἐγράφει, τολμηρὰ καὶ εὐσταθῆς, σκηνογραφίαν εὐρείαν καὶ μεγαλοπρεπῆ, καταλαμβάνουσιν ἀπὸ φαεινῶν καὶ χαροπῶν χρωματισμῶν, θὰ πετάξῃ ὁ νοῦς σου εἰς τὰς ἡμέρας ἐκείνας τῆς ὑπεράτης πρὸς ἀναβίωσιν προσπαθείας, τῆς ὑπεράτης πάλης τοῦ ἔθνικου βίου.

Εἰς χρόνους πικροῦς, ἀλλὰ καὶ γεμάτους ἐλπίδας καλὰς ζωγραφίζει ὁ ἀγνωστος ζωγράφος τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ τῆς Παντανάσσης. Καὶ βεβαίως ἡ ψυχὴ του θὰ ἐπληροῦτο ἐλπίδος καὶ σθένους, ὅταν ἡ χεὶρ αὐτοῦ διέγραφε τὴν ἱερὰν μορφήν τοῦ παιδίου, τὸ ὁποῖον ἤραγετο, μεσίας προφητῶν γηραιῶν, νὰ σώσῃ τὸν κόσμον, καὶ τὸ ὁποῖον τοῦ ἐσυμβόλιζε καὶ τὸν μεσίαν, ὁ ὁποῖος θὰ ἔσωζε καὶ θ' ἀνεγέννα καὶ τὸν ἰδικόν του λαόν.

Πολύτιμος ὅμως μοῦ εἶναι καὶ δι' ἓνα ἄλλον λόγον ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ τῆς Παντανάσσης. Ἡ ἀπεικόνισις αὐτῆ τοῦ τελευταίου ναοῦ τοῦ Μυστρά μοῦ δεικνύει τὸ ὑψηλότερον σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐφθασεν ἡ Βυζαντιακὴ τέχνη ἐν τῇ

μακρῇ σταδιοδρομίᾳ τῆς εἰκονογραφίας τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, — τὴν κατόπιν μακρὰς καὶ πολυπύου ἐξελιξέως καὶ ἐλιγμῶν ποικιλῶν διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἀπεικόνισιν τῆς ἱερωτάτης ταύτης σκηνῆς τοῦ δόγματος τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, — τὴν ἐλευθερίαν τέλος καὶ τὸ κάλλος καὶ τὴν ἀναγέννησιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφθασε, κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τοῦ μεγάλου πρὸς ἀναβίωσιν ἀγῶνος ἡ τέχνη τῶν μεσαιωνικῶν ἡμῶν πατέρων.

Ἡ καμάρα τοῦ Ν. οὐλοῦ τοῦ σχηματιζομένου σταυροῦ ἐπάνω, εἰς τὸν γυναικωνίτην, εἶναι ἐπιστρωμένη μὲ τὴν πολυχρῶμον ποικιλίαν δύο μεγάλων παραστάσεων: τοῦ Ἐθαγγελισμοῦ καὶ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ.

Ἐψηλὰ, εἰς τὸ ἐν μέρος τῆς καμάρας, λάμπει ἀστὴρ μέγας ῥίπτων ἀκτῖνας καὶ πρὸς τὰ δύο αὐτῆς γυρίσματα, ὁ ἀστὴρ ὁ γλυκὺς τῆς Γεννήσεως. Εἰς τὸ Δ. γύρισμα τῆς καμάρας παριστάνεται ὁ Ἐθαγγελισμὸς. Σύνθεσις ἐλευθέρα, μὲ κίνησιν θαυμασίαν τοῦ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνοντος ἀγγέλου, ἔχοντος πλουσίαν τὴν πτύχωσιν καὶ τὴν ὠραίαν κεφαλὴν ὑπὸ βοστρύχων περιβαλλομένην. Ἐν τῇ ὀρητικῇ αὐτοῦ κινήσει ἀνεμίζεται ὀπισθεν τοῦ ὄμου τὸ ποδῆρες αὐτοῦ περιβλημα. Δεξιῶ, ἀπέναντι τοῦ ἀγγέλου, ὁ ὁποῖος τόσον θριαμβευτικῶς ἔρχεται νὰ εὐαγγελισθῇ τὴν καλὴν ἀγγελίαν, ἡ Θεοτόκος εἰς θρόνον εὐρύτατον καὶ μεγαλοπρεπῆ καθήμενη προσβλέπει ἡδέως τὴν πρὸς αὐτὴν ἐρχόμενον ἀγγελὸν καὶ κλίνει ἡρέμα, μὲ κίνησιν ἀρρήτου γλυκειᾶς ἐκστάσεως τὴν κεφαλὴν εἰς τὸ καινὸν ἀκουσμα.

Τὸ θαῦμα τὸ καινὸν συντελεῖται εἰς τὸ Δ. γύρισμα τῆς καμάρας. Ὁ μέγας λάμπων ἀστὴρ ῥίπτει φωτεινὰς τὰς ἀκτῖνας του εἰς τὸ ὑψηλὸν σπήλαιον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου εἶναι ἡ Ἁγία Φάτνη. Τὸ παιδίον ἐγεννήθη, ὑπὲρ τὴν Φάτνην κύπτουσι τὰς κεφαλὰς ὁ βοῦς καὶ ὁ ὄνος, ἡ Θεο-

τόκος ἀριστερὰ ἀνακεκλιμένη προσβλέπει ἡδέως τὸ γεννηθὲν παιδίον.

Ἄλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐκπλήσσει τὸν θεοτήν, εἶναι ὁ πλοῦτος τῆς παραστάσεως καὶ ἡ ζωὴ τῆς φύσεως καὶ ἡ χάρις τοῦ εἰδυλλίου, μὲ τὰ ὁποῖα ὁ ἀγνωστος ἐκεῖνος ζωγράφος ἐποίει εἰς τὸ καινὸν θαῦμα.

Ἄγγελοι πτερυγίζουσι περὶ τὸ σπήλαιον, καὶ ποιμένες προσέρχονται νὰ λατρεύσουν τὸ νεογνόν, καὶ οἱ μάγοι κομίζοντες τὰ δῶρα, καὶ αἱ θεραπευτικαὶ λούουσιν αὐτὸ εἰς ἄλλην σκηνήν, καὶ ὁ Ἰωσήφ σχεπτικός, — ταῦτα βλέπομεν καὶ εἰς ἄλλας πολλὰς παραστάσεις τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ.

Μοναδικὸν ὅμως εἶναι, καὶ πρῶτον, ἀλλὰ καὶ τελευταῖον, εἰς τὴν Παντανάσσαν τὸ συναντῶμεν, ἡ ζωὴ καὶ ἡ κατὰ φύσιν ἐνάργεια, τὴν ὁποῖαν ὁ ζωγράφος ἠθέλησε ν' ἀποδώσῃ εἰς τὴν εἰκόνα του. Ὁ βράχος, ὅπου τὸ σπήλαιον, εἶναι ὑψηλός, ὀξυκόρυφος, ἀπίκρημος, ἀποκοπτόμενος εἰς βαθμίδας, ἐπὶ τῶν ὁποῖων λάμπουσιν ἔντονοι ἀντανκλάσεις, καὶ χρωματισμοὶ ποικίλοι, κυριαρχοῦσι δ' ἐν μέσῳ αὐτῶν οἱ ἰάνθινοι καὶ οἱ λειριόεντες.

Ποιμένες, ὀλίγον μακρότερον, ἀγραυλοῦντες, παίζοντες αὐλόν, κυνηγοὶ μὲ στολὰς πλουσίως πεποικιλμέναις, μὲ πετάσους πτερωτοῦς, μὲ κύνας, ἐμφυσῶντες εἰς τὸ κυνηγετικὸν κέρα, — θάμνοι καὶ δένδρα, καὶ εἰς ὅλα αὐτὰ λάμψις χρωμάτων ἀπαράμιλλος, — περιβάλλουσιν, ἐξυψώνοντα πάντα ταῦτα καὶ μεγαλύνοντα τὸ ἄπαιδιον τὸ νέον, τὸν πρὸ αἰώνων Θεόν.

Ἡ ἀπεικόνισις τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ διάφορα ἐπεισόδια, τὰ συνδεόμενα πρὸς αὐτὴν, ὑπῆρξαν εἰκονογραφικὸν θέμα προσφιλὲς εἰς τὴν τέχνην καὶ τοὺς καλλιτέχνους πάντων τῶν αἰώνων, οἱ ὁποῖοι διὰ τῶν ποικιλωτέρων μέσων ἐπροσπάθησαν νὰ δώσουν εἰς τὸ προαιώνιον μέγα μυστήριον τὴν ζωὴν καὶ τὴν δόξαν αἰεὶ ἀνανεουμένης νεότητος.

Διὰ νὰ φθάσῃ ἡ Βυζαντιακὴ τέχνη εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ τῆς Παντανάσσης παραστάσιν, διὰ νὰ φθάσῃ ἡ καθόλου τέχνη εἰς τὰς μεγάλας συνθέσεις τῶν Ἰταλῶν καὶ Φλαμανδῶν ζωγράφων, διήλθεν ὅλα τὰ στάδια τῆς τέχνης, ἀπὸ τῆς πρωτογενεῦς καὶ ἀπερίττου παραστάσεως μέχρι τῆς ὑψηλοτέρας χλιδῆς λεπτομερειῶν καὶ χρωμάτων.

Τοὺς σταθμοὺς τούτους τοὺς κυριωτάτους θέλω προσπαθῆσαι νὰ διαγράψω εἰς γενικὴν ὑποτύπωσιν καὶ ὡς εἰς κεφαλαῖωδες διάγραμμα.

Ἡ εἰκονογραφία, δηλαδὴ ἡ ἱστορία τῆς ἐν τῇ τέχνῃ ἐξεικόνισεως, τοῦ μεγάλου τούτου μυστηρίου τῆς κτίσεως καὶ τῶν αἰώνων, εἶναι ἡ τελειότερα μικρογραφία τῆς ὅλης ἱστορίας τῆς Χριστιαν-

νικῆς τέχνης. Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ τὴν ἐγράψεν, ἔχων ἐφόδιον ὄχι μόνον τὴν βαθεῖαν μάθησιν, ἱστορικὴν καὶ τεχνικὴν, ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς τὴν αἰσθητικὴν μόρφωσιν, μάλιστα δὲ τῆς πίστεως τὴν ἀγνήν βαθεῖαν πρὸς τὸ καινὸν μυστήριον ἔξαρσιν, — ἤθελε μὰς δώσει τὸ ὑψηλότερον διδάγμα τῆς ἱστορίας τῆς Χριστιανικῆς τέχνης, ὁποῖαν διέπλεσεν αὐτὴν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ἢ πάντοτε μὲ τὴν ζωὴν νέων ἰδανικῶν τὰ σύμβολα τῆς παιδικῆς ἡλικίας τῆς ἐκκλησίας διψῶσα νὰ ἐξυψώσῃ χριστιανικὴ ψυχὴ.

Ἀπὸ τὴν ἀπερίττον, ἀλλὰ συγκινητικὴν ἐν τῇ ἀφελείᾳ τῆς, πενιχρὰν παραστάσιν τοῦ ἐσπαργανωμένου νεογνοῦ, τῶν πρὸς αὐτὸ κυπτόντων ζώων τῆς Γραφῆς, τῆς Μαρίας καὶ τοῦ Ἰωσήφ, — ἡ τέχνη, νεὰς συγκινήσεις ἀενάως ζητοῦσα, φθάνει εἰς τῶν ζωγράφων τῆς Ἀναγεννήσεως τὴν ἀτελείωτον ποικιλίαν τῶν λεπτομερειῶν, τὴν λεπτεπίλεπτον χάριν, τὴν γαλήνιον μεγαλοπρέπειαν, τὴν βαθεῖαν μυστικοπάθειαν, τὴν γλυκυθυμίαν ἐκείνην καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐκφράσεως καὶ συλλήψεως καὶ λαμπρότητος χρωμάτων.

Κατὰ τοὺς τέσσαρας πρώτους αἰῶνας ἀνεπτύχθη εἰς τὴν Ὑπόγειον Ρώμην καὶ τὰς περὶ αὐτὴν κατακόμβας κύκλος, πενιχρὸς βεβαίως, ὁ πρῶτος καὶ ἀπερίττος τῆς χριστιανικῆς εἰκονογραφίας. Δι' ἀπεικονίσεις αὐταὶ περιωρίσθησαν τὸ πρῶτον εἰς συμβολικὰς παραστάσεις τῆς διδασκαλίας τοῦ δόγματος, μικρὸν δὲ κατὰ μικρὸν ἐξελιχθησαν εἰς ἱστορικὴν παραστάσιν τῶν γεγονότων. Βραδύτερον δὲ καὶ ἄλλων ἐξεικονίσεων ἱστορικῶν ἐμφανίζεται ἡ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ.

Τὴν πρώτην τοιχογραφίαν, συνάμα δὲ καὶ τὸν ἀρχικὸν τύπον τῆς ἀπεικονίσεως, εὐρίσκομεν, τὸν Δ' αἰῶνα, εἰς τὸ κοιμητήριον τοῦ Ἁγίου Σεβαστιανοῦ. Ἡ παραστάσις ἀνάγεται εἰς τὴν ἀπλουστάτην μορφήν αὐτῆς: ἡ φάτνη, τὸ νεογνόν, τὰ δύο ζῶα. Ταῦτα εἶνε τὰ εἰκονογραφικὰ στοιχεῖα τῆς ἀπεικονίσεως τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, τὰ ὁποῖα δὲν λείπουν, φυσικὰ, ἀπὸ οὐδεμίαν παρῆσασιν τῆς χριστιανικῆς καὶ βυζαντιανῆς τέχνης. Ἡ φάτνη καὶ τὸ νεογνόν εἶναι αὐτονόητα. Καὶ τὰ δύο ὅμως ζῶα, εἰς βοῦς καὶ εἰς ὄνος, δὲν ἠμποροῦν νὰ λείψουν, διὰ νὰ πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ προφήτου: «ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθήσῃ, ἐν τῇ ἐγγίσει τὰ ἔτη ἐπιγνωσθήσῃ». Τὰ δύο δὲ ταῦτα ζῶα εἶνε βοῦς καὶ ὄνος, διότι ταῦτα εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα περιμένεις νὰ ἴδῃς εἰς τὴν φάτνην, ἐπὶ ὄνου ἡ Μαρία ἀνέβη εἰς τὴν Βηθλεὲμ, ἔφυγεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὁ Χριστὸς ἀνέβη εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Οἱ προφῆται ὁμιλοῦν καὶ περὶ τῶν δύο τούτων ζώων, καὶ εἰς χριστιανικὸν σαρκοφάγον, πάντα τὰ κατοικίδια ζῶα ἀντιπροσωπεύοντες, πορεύονται ὁ βοῦς καὶ ὁ ὄνος μετὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν τὴν πορείαν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

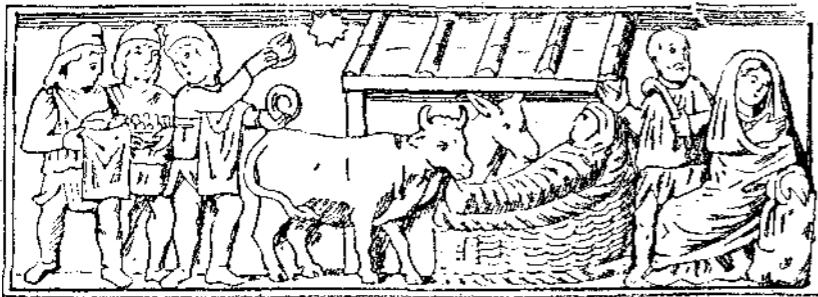
ΕΝ ΤΗ ΕΞΕΛΙΞΕΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

(Δ -- ΙΣΤ αἰών).

Τοιχογραφία τοῦ κοιμητηρίου
τοῦ Ἁγίου Σεβαστιανοῦ.

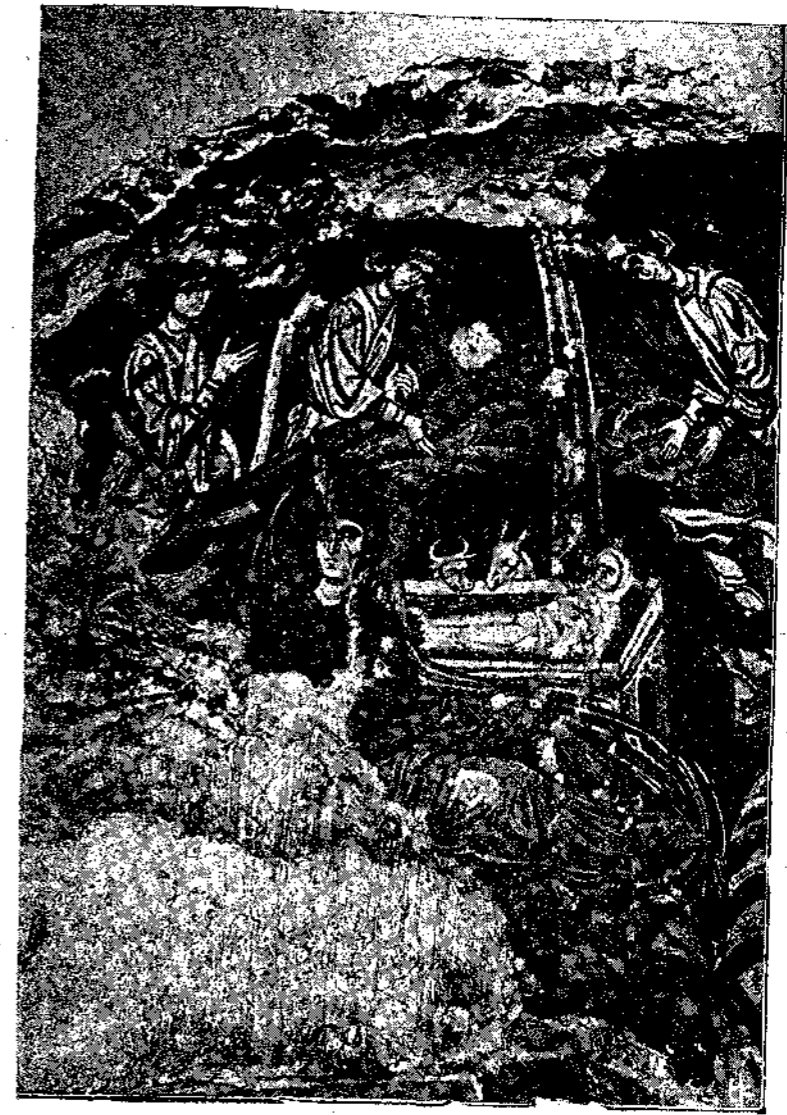
(Ἀρχαιοτάτη παράστασις τῆς Γεννήσεως).
Δ' ἑξατονταετηρίς.

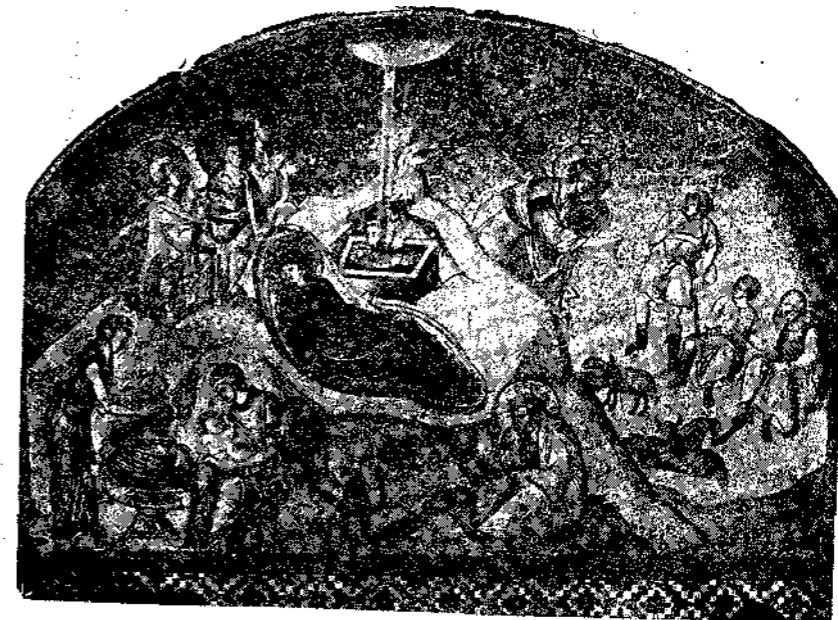
Ἀνάγλυφον ἐπὶ σαρκοφάγου.
Ε' ἑξατονταετηρίς.

Μικρογραφία ἐκ Βυζαντιανοῦ χειρογράφου.
ΙΙ' ἑξατονταετηρίς.

Ψηφιδωτὸν τοῦ ναοῦ τοῦ Δαφνίου.
ΙΑ' ἑξατονταετηρίς.

Ψηφιδωτὸν τοῦ Καθολοῦ Τζαμι τῆς Κωνσταντινουπόλεως.
ΙΑ' ἑξατονταετηρίς.

Ἀνάγλυφον εὐρίσκομεν συχνότερα τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ κατὰ τοὺς πρώτους τούτους χριστιανικοὺς χρόνους, καὶ δὴ εἰς σαρκοφάγους καὶ εἰς πολύτιμα μικρὰ μνημεῖα, κομφοτεχνήματα ἐπὶ ἐλεφαντίνου ὀστού, διὰ τῶν ὁποίων κατασκευάζοντο ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἀνατολῇ πυξίδες, ἦτοι μικραὶ θῆκαι πρὸς ἐναπόθεσιν τῶν Ἁγίων Δώρων, καὶ δίσπιτχα διδόμενα ὡς δῶρα εἰς τοὺς Αὐτοκράτορας.

Ἡ ἐξεικόνισις ἀρχίζει ἐνταῦθα νὰ ἐξελισσεταί. Ἡ χριστιανικὴ ψυχὴ ποθεῖ νὰ περιβάλλῃ τὸ Παιδίον μὲ κάθε δυνάμενον νὰ τὸ ἐξυψώσῃ ἐπέσιδιον. Ἐνωρὶς ἦδη, ἀπὸ τοῦ Δ', μάλιστα δὲ τὸν Ε' αἰῶνα, ἔρχονται οἱ ποιμένες νὰ προσκυνήσουν, ἔπειτα οἱ μάγοι τὰ δῶρα κομίζοντες πρὸς τὸ νεογνόν, τὸ ὁποῖον κρατεῖ ἐπὶ τῶν γονάτων ἡ Θεοτόκος. Καὶ τέλος ὁ ἀστὴρ λάμπει ὀδηγῶν τοὺς μάγους: «Ἄγγελοι μετὰ ποιμένων δοξολογοῦσι. Μάγοι δὲ μετὰ ἀστέρων ὁδοιποροῦσιν».

Οὕτω, κατὰ μικρὸν, ἀπὸ τὸ ἀπλύστατον σύμβολον τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, τὴν Φάτνην, ἡ χριστιανικὴ τέχνη ἀνελισσεταί εἰς πραγματικὴν καὶ ἱστορικὴν ἐξεικόνισιν τοῦ καινοφανοῦς μυστηρίου καὶ τῶν μεγαλυνόντων αὐτὸ ἐπεισοδίων.

Ἡ Βυζαντικὴ τέχνη, κατὰ τὰς ἐποχὰς ἰδίως τῆς ἀρχῆς αὐτῆς, ἰδιαιτέρως ἠγάπησε τὴν παράστασιν τῆς «Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ».

Ἀπὸ τοῦ 5' ἰδίως τὸ πρῶτον αἰῶνα, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἀπὸ τοῦ Η' δύναται ἡ ἱστορία τῆς Τέχνης ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ἐξέλιξιν τῆς εἰκονογραφίας τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Βυζαντικῇ εἰκονογραφίᾳ.

Ἢδη ἀπὸ τοῦ 5' αἰῶνα, παρὰ τὴν παράστασιν τοῦ γεννηθέντος νεογνοῦ εὐρίσκομεν τοὺς μάγους, ὑπὸ ἀγγέλου ὀδηγουμένους. Τὸν ἴδιον αἰῶνα τοὺς ποιμένας, ἐκστατικούς πρὸς τὸν οὐρανὸν προσβλέποντας, ἔθεν βοή, καὶ ὁ ἄγγελος, ὁ ὁποῖος «τῶν θρεμμάτων αὐτοῦ ἀπεβουκόλησε», καὶ πρὸς τὸν ἱερὸν τόπον βαδίζοντας. «Ἡ γαίται δὲ τῆς πορείας ἀστὴρ».

Νέα στοιχεῖα εἰκονογραφικὰ συγκεντρώνονται ἤδη περὶ τὸν πυρῆνα τοῦτον τοῦ 5' αἰῶνα. Τὸ μυστήριον τελεῖται εἰς βράχον ἢ εἰς ὄρος, καὶ ἐντὸς σπηλαίου: «καὶ ἡ γῆ τὸ σπήλαιον τῷ ἀπροσίτῳ προσάγει»,—ὅπου τὰ ζῶα, ἡ Φάτνη, τὸ Παιδίον. Ἀργότερα, τὸν Η' αἰῶνα, δύο ἄγγελοι, συμμετρικῶς ἔθεν καὶ ἔθεν παριστάμενοι, προσκυνοῦσι τὸν ἀστέρα καὶ τὸ Παιδίον.

Ἄλλος νεωτερισμὸς, ὁ ὁποῖος ἔσχε μεγάλην ἐπιτυχίαν εἰς τὴν Βυζαντικὴν τέχνην, εἶναι αἱ θεραπεινίδες αἱ λούουσαι τὸ νεογνόν ἢ μία πλύνει αὐτὸ εἰς λεκάνην, ἢ ἄλλη χύνει τὸ ὕδωρ δι' ἀμφορέως. Ἡ ἐπὶ τῆς κλίνης παρὰ τὴν φάτνην Θεοτόκος, ὁ καθήμενος εἰς τὴν ἀκρὰν τῆς σκηνῆς Ἰωσήφ,—συμπληροῦσι τὴν εἰκόνα, ὁποῖα εὐρίσκεται ἤδη διαμορφωμένη τὸν Η' αἰῶνα.

Ἄλλο εἰκονογραφικὸν στοιχεῖον χαρακτηριστικὸν τῆς ἀπεικόνισεως τῆς Γεννήσεως, εἶναι τὰ θαύματα, τὰ ὁποῖα τὴν συνοδεύουν, ἐνωρὶς ἦδη, ἀπὸ τοῦ 5' αἰῶνος, καὶ μάλιστα τὸ θαῦμα τῆς ἀπίστου μαίας Σαλώμης. Ἡ γυνὴ αὕτη δὲν δύναται νὰ πιστεύσῃ, ὅτι παρθένος κτὸν ὑπερούσιον τίκειν, καὶ παρθένος μένει καὶ «μετὰ τὸ τεκεῖν». Ἄλλ' ὁ ἀπίστος βραχίων τῆς ἀσεβοῦς ἀποκρούται καὶ μόνον διὰ τῆς ἀφῆς τοῦ νεογνοῦ ἰσθαι.

Εἰς τὴν παράστασιν τοῦ θαύματος τούτου ὁ χριστιανὸς γλύπτης καὶ ὁ Βυζαντινὸς ζωγράφος εἶρε περιστάσιν, διὰ γενικῶς εὐνοήτου εἰκόνας, ἐκφραστικῶς νὰ δεῖξῃ τὴν ἁρμονίαν τῆς ψυχῆς τοῦ πρὸς τὸ ὀρθόδοξον δόγμα, καὶ τὴν ἰσχύν τοῦ δόγματος διὰ τοῦ χρωστῆρος νὰ δοξάσῃ.

Οὕτως ἔχομεν ἤδη συμπληρωμένην καὶ τελείαν ἐν ὅλῃ τῇ ἀναπτύξει αὐτῆς τὴν παράστασιν τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Βυζαντικῇ τέχνῃ.

Πόθεν ἡ φαντασίᾳ τοῦ καλλιτέχνου ἐνεπνεύσθη διὰ νὰ συναπαρτίσῃ τὴν παράστασιν αὐτήν; Ποῦ εὗρεν οὗτος τὰ διάφορα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα μικρὸν κατὰ μικρὸν συγκεντρούμενα συναπετέλεσαν τὴν εἰκόνα τῆς κυρίας ταύτης σκηνῆς τοῦ μεγάλου μυστηρίου, ὁποῖαν τὴν θαυμάζομεν ἐπὶ χειρογράφων καὶ ἐπὶ τοίχων, εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Παλέρμου, εἰς τὸ Μνηολόγιον τοῦ Βασιλείου, εἰς τὸ Καχριε Τζαμί τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἰς τὴν Παντάνασσαν τοῦ Μυστρά; Τὰ στοιχεῖα τὰ παρέσχεν ἡ ἀπλὴ διήγησις κατ' ἀρχὰς τῶν Εὐαγγελιστῶν, τοῦ Ματθαίου καὶ τοῦ Λουκά. Ἰδίως ὁμοῦ αἱ περὶ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ παραδόσεις, τῶν ὁποίων ἀπήχησιν διετήρησαν τὰ Ἀπόκρυφα Εὐαγγέλια. Ἄλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν τέχνην εὗρεν ὁ χριστιανὸς καλλιτέχνης πολλὰ πρότυπα: ἐκ ταύτης προέρχεται τὸ εἰκονογραφικὸν θέμα τοῦ λουτροῦ, ἀγαπητὴ εἶναι ἡ παράστασις βουκολικῶν σκηνῶν εἰς ἀρχαῖα ἀνάγλυφα, ὅπου ἔχει τὴν ἀρχὴν ἡ τῶν ποιμένων τῆς Γεννήσεως. Ἄλλὰ καὶ τῆς κυρίας παραστάσεως εὕρισκον ὁ χριστιανὸς καλλιτέχνης πρότυπα εἰς τὰ ἀνάγλυφα τὰ παριστάνοντα τὴν γέννησιν θεῶν ἢ ἡρώων, καὶ οἱ ἄγγελοι οἱ ὀδηγοῦντες τοὺς μάγους ὑπενθυμίζουσι τὰς ἀρχαίας Νίκας.

Ἡ περιγραφή μιᾶς παραστάσεως τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, εἰς ἕνα ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους σταθμούς τῆς Βυζαντικῆς τέχνης, θὰ δεῖξῃ πῶς συνεχώνευσεν ἡ χριστιανικὴ ψυχὴ τοῦ καλλιτέχνου τὰ διάφορα ταῦτα στοιχεῖα, ὥστε ν' ἀποτελέσῃ ἀφ' ἑνὸς μὲν καλλιτέχνημα ἀληθές, ἀφ' ἑτέρου δὲ σύμβολον γραφικὸν τῆς πίστεως καὶ τοῦ δόγματος.

Ἰδοὺ πῶς ἐξεικονίζεται, κατὰ τὴν καλὴν ἐποχὴν τῆς Βυζαντικῆς τέχνης ΙΑ'—ΙΔ' αἰῶνα, ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ.

Ἐν σπηλαίῳ, ἐντὸς ὄρους, ἡ Θεοτόκος εἶναι

ἀνακεκλιμένη ἐπὶ κλίνης ἐστρωμένης δι' ἐρυθρῶν καλυμμάτων παρ' αὐτὴν ἐντὸς τῆς φάτνης ἀναπαύεται τὸ Παιδίον. Ὅπισθεν τῆς φάτνης ὁ βοῦς καὶ ὁ ὄνος προβάλλουσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν. Μ' ἐπιχαρὶ ἀγνόητος κίνημα ἡ Θεοτόκος ἀνατείνει τὰς χεῖρας θαυμάζουσα ἢ στηρίζει τὴν κεφαλὴν ἢ καὶ προσβλέπει τὸ νεογνόν καὶ πλησιάζει τὴν χεῖρα ὡς διὰ νὰ τὸ θωπεύσῃ. Ἀριστερὰ πρὸς τὰ κάτω καθῆται ὁ Ἰωσήφ σκεπτικὸς, δεξιὰ δύο γυναῖκες λούουσαι τὸ παιδίον. Εἰς τὴν κορυφὴν τῆς συνθέσεως ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐξέρχεται δέσμη ἀκτίνων πίπτουσα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Χριστοῦ. Ἐξω τοῦ ὄρους, ἄγγελοι ἐκαστέρωθεν τῶν ἀκτίνων κλίνουσι ἐπιχαρίτως τὴν κεφαλὴν, ὡς διὰ νὰ προσβλέψωσι τὸ καινὸν θαῦμα. Ἄλλος ἄγγελος στρέφει πρὸς τοὺς μάγους, ὀδηγῶν αὐτούς, τὸ ἱνατολικὸν ἔνδυμα φέροντας καὶ ἐρχομένους μὲ τὰ δῶρα νὰ προσκυνήσωσι τὸν Χριστόν. Ἄγγελος πάλιν ἀγγέλλει τὴν Γέννησιν εἰς ποιμένας «ἀγραυλοῦντας», καθήμενους ἢ στηριζομένους ἐπὶ τῆς καλυρώσεως ἐν μέσῳ αἰγῶν καὶ προβάτων, καὶ παίζοντα; τὸν αὐλόν.

Τοῦτο τὸ διάγραμμα τὸ γενικὸν προσέλαβεν ἡ ἀπεικόνισις τοῦ μεγάλου μυστηρίου ἐν τῇ πλήρει αὐτῆς ἀναπτύξει, ὁποῖον διεμορφώθη ἐκ τῆς παραδόσεως καὶ ἐκ τῆς πίστεως τοῦ δόγματος.

Ἄλλὰ καὶ ἐνταῦθα δὲν πρέπει νὰ νομισώμεν, ὅτι ἡ παράδοσις ἐδέσμευσε τὸν καλλιτέχνην. Συχνὰ παριστάνονται δύο φορὰς οἱ μάγοι, μίαν φορὰν ἐπιπποὶ μακρὰν τοῦ ὄρους, καὶ ἔπειτα προσφέροντες τὰ δῶρα ὑπὸ ἀγγέλου ὀδηγουμένοι. Ἄλλοι οἱ μάγοι φεύγουσι μὲ τοὺς ἵππους καλπάζοντας. Ποικιλίαν δὲ στάσεων δύναται ν' ἀποδώσῃ ὁ καλλιτέχνης εἰς τὴν Θεοτόκον, ἄλλοτε ἀνακεκλιμένην, ἄλλοτε ὀρθίαν, ἐνίοτε μάλιστα γονατισμένην πρὸ τοῦ παιδίου.

Εἰς τὸν ναὸν τοῦ Δαφνίου τὸν ΙΑ' αἰῶνα ἡ παράστασις περιρίζεται εἰς τὰ στενότερα ὄριά της. Ἄλλ' ὁποῖος πλοῦτος ἀποχρώσεων καὶ ὁποῖα χάρις γλυκύθυμος ἐν τῇ ἀπλότητι καταθέλουσα! Εἰς τὸν Ὅσιον Λουκᾶν τῆς Φωκίδος, τοῦ ὁποῖου τὰ ψηφιδωτὰ εἶναι ὀλίγον προγενέστερα, ἡ παράστασις προσλαμβάνει ὅλην αὐτῆς τὴν εὐρύτητα. Πλουσία εἶνε ἡ σύνθεσις καὶ εἰς τὸ Καχριε-Τζαμί τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΔ' αἰῶνος.

Εἰς τὸν Μυστράν ὁμοῦ καὶ τὸ Γεράκι ἰδίως ἡ ἀπεικόνισις τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ φθάνει εἰς τὴν εὐρυτέραν καὶ χαριεστέραν καὶ ζωντανωτέραν αὐτῆς ἀνθῆσιν.

Εἰς τοὺς θόλους τοῦ Ἀφεντικοῦ (ἀρχαὶ ΙΔ' ἐκ.), τῆς Περιβλέπτου (μέσα τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος), τῆς Παντανάσης (ἀρχαὶ ΙΕ' ἐκ.), τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸ Γεράκι (ΙΕ' ἐκ.),—ἡ χριστιανικὴ ἐνωθεῖσα μὲ τὴν ἀναγεννωμένην ἑλληνικὴν ψυχὴν ἀπετύπωσεν ἐν ἁρμονίᾳ τὸ ὑψηλὸν αὐτῆς ἰδανικόν.

Χρωμάτων λαμπρότης, λεπτομέρειαι οἰκιακαί,

συνθέσεως εὐρύτης, καὶ παραστάσεως εὐγένεια, μὲ κάποιαν, εἶναι ἀληθῆς, ἀφέλειαν ἀδεξίαν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν καὶ τὸ διάγραμμα, ὑπὲρ πάντα ὅμως ταῦτα ἐνάργεια καὶ κίνησις καὶ ζωὴ,—περίεσσαν εἰς ἡμᾶς ἀπήχησιν πιστῆν, εἰς τοίχους καὶ εἰς θόλους διαγραφείσαν, τῆς ἐπὶ τοῦ Ταύγετου καὶ τοῦ Πάρνωνος Ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης.

Ἐκαστον εἰκονογραφικὸν στοιχεῖον, ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα συναπήρτισαν τὴν παράστασιν τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἐν σύμβολον, μίᾳ ἰδέᾳ. Καὶ ὅταν ἡ παράστασις αὕτη ἔγινε πλέον γνησίᾳ ἱστορικῇ παράστασις, καὶ πάλιν ἡ αἰσθησις, τὴν ὁποῖαν ἐμποιεῖ τὸ ὅλον τῆς εἰκόνας, εἶναι τὸ ὑψιστον σύμβολον τοῦ μεγάλου μυστηρίου καὶ τῆς ἀγνείας τῆς Παρθένου. Τὸ θαῦμα τῆς ἀπίστου μαίας Σαλώμης ἔπαυσεν ἐνωρὶς ἐικονίζομενον. Ἐμειναν ὁμοῦ ἐπὶ αἰῶνας μακροῦς ἕως καὶ εἰς τὴν ἰταλικὴν τέχνην τῆς Ἀναγεννήσεως τὰ δύο τῶν προφητῶν ζῶα, ὁ βοῦς καὶ ὁ ὄνος, ἵνα δεικνύωσι τὴν ἀλήθειαν τῶν περὶ τῆς Παρθένου προφητευσθέντων. Ἐμειναν ὁ περίφροντις Ἰωσήφ, ἐκστατικὸς πρὸ τοῦ μεγαλοπρεποῦς μυστηρίου, οἱ ποιμένες, οἱ μάγοι, οἱ ἄγγελοι, ὁ ἀστὴρ, ὁ πάναγνος ἀστὴρ, ὁ λάμπων ὑπὲρ τὴν φάτνην, σύμβολον μαρμαίρον ὑπὲρ τῆς ἀγιότητος καὶ τῆς ἀγνείας τῆς Παρθένου.

Πάντα ταῦτα εἶναι τὰ σύμβολα καὶ τὰ μαρτύρια τοῦ καινοῦ θεάματος: Παρθένος συνέλαβε, παρθένος ἐγέννησε καὶ παρθένος παρέμεινε. Εἰς τὸ καινὸν τοῦτο θέαμα, εἰς τὸ ξέρον τοῦτο θαῦμα θεμελιούται ὅλη ἡ ἰσχύς τῆς πίστεως καὶ τοῦ δόγματος. Καὶ πᾶσα ἡ φύσις ἐσφάζει τὸ Παιδίον καὶ συμβάλλει εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς μυστήριον: ἀἷ γῆ τὸ σπήλαιον, οἱ ποιμένες τὸ θαῦμα, οἱ μάγοι τὰ δῶρα, οἱ ἄγγελοι τὸν ὕμνον».

Ἀπὸ τὸν ὑψηλὸν αὐτὸν στυλὸν τῆς βυζαντικῆς τέχνης, ἐάν ἔλθῃ εἰς τοὺς πρώτους ζωγράφους τῆς Ἰταλικῆς Ἀναγεννήσεως, τὸν Cimabue, τὸν Duccio, τὸν Giotto, τὸν Fra Angelico καὶ τοὺς ἄλλους, οἱ ὁποῖοι ἐζωγράφησαν τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ—παρὰ τὴν ἀπέραντον ποικιλίαν τῶν ἐπεισοδιακῶν διακοσμῆσεων, θὰ εὕρῃ πάλιν μίαν ἀπήχησιν τῆς παραστάσεως, ὁποῖαν συνέλαβον καὶ διέγραψαν αὐτὴν εἰς χειρογράφα καὶ εἰς τοίχους ναῶν οἱ ζωγράφοι τοῦ Ἑλληνικοῦ Μεσαίωτος.

Εἰς τὴν μακρὰν διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἐξέλιξιν τῆς ἀπεικόνισεως τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, ἡ ψυχὴ τοῦ καλλιτέχνου, ψυχὴ χριστιανοῦ ἄμα καὶ καλλιτέχνου, ἐπόθησε νὰ εὕρῃ ὅσας ἠδύνατο ἀνάγκας νέας ἐμπνεύσεις διὰ νὰ παραστήσῃ αἰωνίως νέον τὸ παλαιὸν μυστήριον. Διότι καὶ τὸ γεννηθὲν Παιδίον νέον ἦτο, ἀλλὰ πρὸ αἰώνων ὑπῆρχεν. «Ἐγεννήθη Παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός».

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ

Εἰκὼν τῶν ἀρχῶν τῆς Ἀναγεννήσεως, τοῦ Centile da Fabriano.
Ἄρχαι ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος.

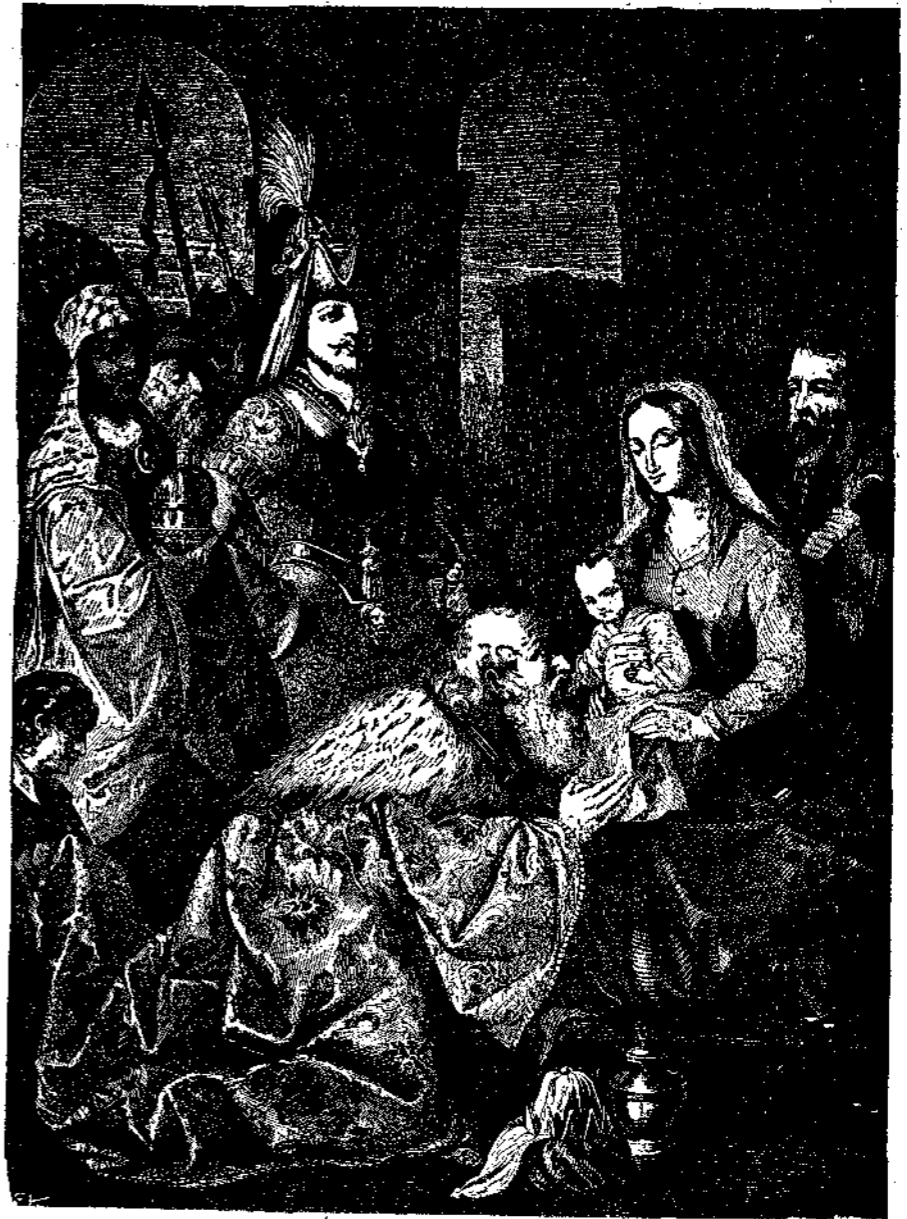
* WALTER SCOTT *

Ο ΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΒΑΡΔΟΥ

(The Minstrel's home).

Ἡ ἄσπις τὸν ἐδόξασε καὶ ὁ βάρδος φεύγει, πᾶσι...
 Πῶς; Μὲ φτωχὰ γεράματα καὶ μόνος τὸν κλανᾶται
 Σὲ δρόμο τόσο μακρινό; Ὅχι! — Ἐξῆθε κἄτω
 Κοντὰ εἰς τὸν περὶφραγὸν τὸν πύργον τῆς Νιουάργης
 Ἔχει ὁ βάρδος τὸ φτωχὸ σπητάκι τοῦ στημένο.
 Εἶναι καλὴφα ἀκλόικη, ἀλλὰ μὲ περιβόλι,
 Μὲ φράχτη γύρω ποάσινη, μὲ τὴ θεομὴ γωνιά του,
 Ὅπου κοντὰ εἰς τὴν φωτιά οἱ ξένοι, οἱ διαβῆτες
 Πολλὰς φωνὰς ἀκούγανε πάλαι καὶ αἰῶνι ἱστορίες,
 Γιατί ὁ βάρδος ἤθελε τὴν πόρτα τοῦ ν' ἀνοίγῃ
 Νὰ δῆναι στήν, ὡς καὶ αὐτὸς προηγήσατο ζητοῦσα...
 Ἔτσι προνοῦσαν εἰς τὴ γωνιά ἢ ὄψεσ τοῦ χειμῶνος.
 Ἀλλ' ὅταν ἤμωρα γελᾷ εἰς τοῦ Μπαίουζι, τοὺς λόφους
 Τὸ καλοκαίρι τὸ γλυκὸ καὶ πᾶσι εἰς τοὺς κήπους
 Μὲ μυροῦδιὰ σὰν βέλαιμο κολιούδια κυματίζουν
 Καὶ ἀνθισμένω καὶ πλάτῃ φωντῶναι τὸ ρουτάκι,
 Τότε καὶ ἡ γαϊνή φρενὴ τοῦ Βάρδου ζωντανεῖται,
 Θέλει τραγουδᾶν νὰ εἰπῇ, πᾶλλιαριεὶς νὰ φράξῃ,
 Ἢ ἀνδραγαθίαν ἐκμύνην οἱ παλαιοὶ ἱππότες
 Καὶ ὁ διαβῆτης ἄκουε καὶ μαγεμένος στέκει
 Ἐρχᾶ τὸν δρόμον, λησιμονᾶ τὴν νύχτα τοῦ σιμόναι,
 Θέλει ν' ἀκούσῃ λεβεντιὰς περὶφρανα τραγουδία,
 Καὶ τὰ ζωγάδια λησιμονᾶ ποῦλε νὰ κυνηγήσῃ.
 Καὶ τὰ νερά τὰ γαίμαρα τοῦ Γιάσσου κυματίζουν,
 Καὶ μοιχημονοῦντες γλαυκὰ τὸν βάρδο συνοδαῖουν.

ANTONIO A. FONTANA

Οἱ Μάγοι, Ἰσπανικὴ εἰκὼν τῆς Ἀναγεννήσεως, ὑπὸ τοῦ Φραγκίσκου Zurbaran.
Τέλη ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος.

ΤΡΙΠΤΥΧΟΝ

ΤΟ βάρδος τοῦ δριζόντος, ἀνάμεσα ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς γοιθικάς ἀψίδας, τοῦ φιλοτεχνῶν τὰ ἀφύλλα διχαλωτὰ κλαδιά τῶν δένδρων, μέσα ἀπ' τὰ ἀστραφτερά τοῦ Δεκεμβρίου γιῶνια ἀντιχρῶσι ἓνα γελαστὸ κομμάτι τῆς θαλάσσης. Ἀπὸ τοῦ στακτεροῦ κορμούς καὶ τὰς τριγωνικὰς ἀψίδας τὸν σχηματίζεται ἐμπρὸς μου μία στοὰ μακροτάτη, ὡς τηλεσκόπιον ναυτικόν, μὲ τὸ ὅποιον παρακο-

λουθῶ τὸ τριματάκι ἐκεῖνο τῆς ζωῆς, ποῦ ἐκτολίσσεται στὴν ῥαχὴν τῆς θαλάσσης καὶ στοὺς κόλπους τῆς. Στὰ δύο πλάγια τῆς στοᾶς, αὐτῆς παίζονται ταῦτο χρόνος δύο διάφοροι σκηνὰι τοῦ ἀνθρώπινου βίου.

I.

Στ' ἀριστερὰ, ἀνάμεσα σὲ δύο σπῆτια ἀρχοντικά, ἐκτείνεται ὑψηλὸς τοίχος κήπου· εἶνε τὸ τελευταῖον ὄριον, ἕως τὸ ὅποιον ἐπεκτείνεται κλίποιου πολυτάλαντου ἢ καλοσύνης. Ἡ στακτὰ θύρα τοῦ ἀνοίγει μόνον γιὰ τὸν κηπουρὸν, ποῦ κατοικεῖ σ' ἓνα τετράγωνο καλύβι μικροσκοπικόν, διπλὰ ἀκριβῶς στὴν θύραν, ἔξωθεν τοῦ κήπου.

Εἶνε ἀνήμερα τῶν Χριστογεννῶν καὶ οἱ Χριστιανοὶ ποῦ ἐπιστρέφουν ἀπ' τὴν λειτουργίαν θεοφοβοῦ-

ένος λαού εις τόν άλλον, ή μετάφρασις ένός όρου από γλώσσας εις γλώσσας, άλλοιώνει συχνότατα, όπως παρατηρεί ο Μωτνερ, τόν χαρακτήρα του όρου αυτού, αποτέλεσμα δέ τούτου είναι, ότι συνήθως ένας μεγάλος φιλόσοφος υποστηρίζει πράγματα έκ διαμέτρου αντίθετα, κάθε φοράν που τόν αναγκάζωμεν να όμιλήση 'Αγγλιστί, Γαλλιστί ή Γερμανιστί. Είναι πασιγνωστον τό ανέκδοτον του φιλοσόφου εκείνου, ό όποιος έλεγεν ότι δέν έννόησε κατά βάθος τό ίδιον του έργον, παρά όταν τό έδιάβασεν εις Γαλλικήν μετάφρασιν.

Τό πρώτον τεύχος του πρωτοτυποτάτου αυτού λεξικού εξέδθη πρό όλίγου. Περιλαμβάνει δέ άναπτύξεις, γεμάτας σκεπτικισμών, των όρων: αίκ των προτέρων, άφαιρέσις, αντίληψις, συνειρμός ιδεών κτλ.». Όταν συμπληρωθούν και τά δώδεκα τεύχη του «Φιλοσοφικού Λεξικού» του Μωτνερ, όλη ή φιλοσοφία των αιώνων θα έχη αναθεωρηθή εκεί μέσα, όχι βέβαια χωρίς κάποιαν ειρωνείαν. Η σάτυρα, έλεγεν εις ένα παλαιόν του έργον ο Μωτνερ, είναι ό έρωσ της άνθρωπότητος, μεταβληθείς εις πικρίαν. Ο έρωσ της φιλοσοφίας μεταβληθείς εις πικρίαν και αυτός, έγέννησε την φιλοσοφικήν σάτυραν, γραμμένην από ένα φιλόσοφον.

Ο Μωτνερ ύψώνων την σημαίαν ένός πρωτοφανούς πολέμου κατά του λόγου, δέν έχει ίσως άπολύτως άδικον. Αί λέξεις έτυράνησαν και τυραννούν την άνθρωπότητα, ως οι σκληρότεροι τυραννοι. Χωρίς τόν λόγον οι άνθρωποι θα έξούσαν ίσως ευτυχέστεροι, διότι θα έξούσαν χωρίς παρεξηγήσεις. Και όλη ή ιστορία του λόγου δέν είναι παρά μία ιστορία παρεξηγήσεων. Τόσοι αιώνες έπέρασαν, τόσα βιβλία έγράφησαν, τόση ρητορική έσπαταλήθη και οι άνθρωποι δέν κατώρθωσαν άκόμη να συνεννοηθούν δια τά άπλούστερα των πραγμάτων, άκόμη και δι' εκείνα, δια τά όποια τά ζώα συνεννοούνται με μίαν κίνησιν ή με μίαν αναρθρον κραυγήν. Άλλά τί ζητεί, θα μ' έρωτήση κανείς, ό παραδοξος αυτός κύριος; Να καταργήσωμεν τόν λόγον και να ζήσωμεν βωβοί εις τό μέλλον; Όχι βέβαια. Αυτό θα ήτο πολύ δύσκολον. Είμπορούμεν όμως να έλαττώσωμεν την σημασίαν, που άποδίδομεν εις τάς λέξεις, και να προσέχωμεν περισσότερον εις τά πράγματα. Ο λόγος είναι πυκνός πέπλος που μεσολαβεί μεταξύ της ψυχής μας και της πραγματικότητας. Άς τόν ξεσχίσωμεν, δια να βλέπωμεν καθαρώτερα. Ο Μωτνερ δέν κατέληξεν εις τό συμπέρασμα αυτό, υποθέτω όμως ότι αυτό είναι τό συμπέρασμα του.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Ν. Γύζη.

Πάππος και έγγονος.

ΜΙΑ ΕΠΕΤΕΙΟΣ

ΕΝΝΕΑ έτη άκριβώς συμπληροούνται άφ' ότου έξέπνευσεν έν Μονάχω ο ύπέροχος Έλλην ζωγράφος, ο Νικόλαος Γύζης. Τό πλήγμα όπερ έκ του θανάτου του ύπέστη ή παγκόσμιος τέχνη είναι ζωηρόν έτι, δια την Ελλάδα δέ τό κενόν όπερ άφήκε φαίνεται σήμεραν άκόμη μεγαλύτερον, διότι έμεινεν έκτοτε άναπλήρωτον.

Ο Γύζης ύπήρξεν άληθής καλλιτέχνης: τά έργα του αναγνωρίζονται έν τη Εύρώπη, ως έργα διδασκάλου, κοσμοούντα τάς εκεί πινακοθήκας.

Έκτός των πινακων ουδ' ένέπνευσεν εύρυτέρα της τέχνης αντίληψις, ύπήρχον έργα γνησίως Έλληνικά, εγκλείοντα την ένδοξήν ψυχήν, με άίσθημα βαθύ και ευγενές είργασμένα.

Έξοχος Άγγλος τεχνοκρίτης, ο Ρύττερ έδωσε τόν ωραιότερον χαρακτηρισμόν του Γύζη. Άποκαλεί θαυμαστάς δια τό μεγαλειον, την ευγένειαν και την απλότητα τάς έμπνεύσεις του, τόν ανακηρύσσει ως τόν μεγαλύτερον σχεδιαστήν του ΙΘ' αιώνος. «Αί γραμμαι του Γύζη άπορρέουν έκ της ευθυμίας και σεμνότητος των αρχαίων Έλληνικών αγαλμάτων» γράφει, τάσσει δέ αυτόν παρά τόν Βωδρϋ, τόν Πουβί δέ Σαβάν, τόν Μορώ.

Έξαιρεί την Έλληνικότητα του Γύζη, όστις προσπαθεί να γίνεται όσον τό δυνατόν περισσότερον Έλλην. «Υπέταξεν έναντον εις παιδαρχίαν σχεδίου, έδημιούργησε άτιμόσφαιραν σκέψεως, κομψότητος και κάλλους».

Ν. Γύζη.

Τό ναυτόπουλο.

Ός μνημόσυνον του μεγάλου καλλιτέχνου, δημοσιεύομεν δύο των καλλίστων, και όλιγώτερον γνωστών παρ' ήμιν, έργων του, τόν «Πάππον και έγγονον» και τό «Ναυτόπουλο».

* ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ *

ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡΟΝΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΒΕΓΙΑΣ

ΙΑ δύο λόγους και τούς δύο τούτους καλλιτέχνης σκιαγραφώ όμω. Τό μείν, διότι και οι δύο παρέδιδον εις τήν δημοσίαν σχολήν της Κερκύρας, τό δέ διότι ύπήρξαν διδάσκαλοι μου άμφότεροι. Ο Χρόνης ήτο Κερκυραίος και ο Βέγιας Κερκλήν. Ο μείν αρχιτεκτων, ο δέ ζωγράφος. Άμφότεροι έγέγοντο μαθηται του άριστοτέχνου Προσαλέντου και έτελειοποιήθησαν εις τήν Ιταλίαν. Έν τη χώρα ταύτη άμφότεροι έτιμήθησαν έκλε-

χθέντες μέλη της έν Ρώμη 'Ακαδημίας των Ωραιών Τεχνών του Άγίου Λουκά.

Έπανακάμφαντες εις Κερκυραν άμφότεροι, έξήσκησαν την τέχνην των ευδοκίμως. Δέν ήσαν μόνον καλλιτέχνη, αλλά και κατοχοι γνώσεων, έγκυκλοπαιδική.

Έπί άγγλικής προστασίας, αι ωραιαι τέχναι ιδιδάσκοντο εις τά Λύκεια, εις τό Γυμνάσιον και εις τό Πανεπιστήμιον. Τιοιουτοτρόπως ο μαθητής έν τή λυκείω και γυμνασίω έμάνθανε την έχνογραφίαν, την σκιαγραφίαν, την κοσμηματογραφίαν και τά στοιχεία της αρχιτεκτονικής. Γίνομενοι φοιτηται έξηκούθουν. Κατά τό πρόγραμμα του Πανεπιστημίου οι φιλόλογοι, οι

μαθηματικοί, οι νομικοί υποχρεούνται να διδάχθουν την αρχιτεκτονική, οι δε ιατροί και οι των φυσικών επιστημών την οικιαγραφία.

Η Ίονιος Κυβέρνησις εκτίμησάσα και τους δύο καλλιτέχνας μας, διώρισε τον μὲν Χρόνη καθηγητὴν τῆς αρχιτεκτονικῆς, ὠραϊσμοῦ καὶ γεωδαισίως, τὸν δὲ Βέγια, τῆς οικιαγραφίας. Βοηθὸν δὲ εἶχον τὸν Ἄνδρᾶν Ἀργυρόπουλον, φύλακα τῶν ἀρχαιοτήτων, ὅστις ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ἐπιμελεστέρων μαθητῶν τοῦ Προσαλέντη, συνεπῶς ἦτο καὶ ἡ δεξιὰ χεὶρ τῶν δύο καθηγητῶν καὶ πρῶτος διδάσκαλος διὰ τοὺς μαθητὰς καὶ φοιτητὰς.

Ὁ Χρόνης ἦτο ἐπίσης διευθυντὴς τῶν δημοσίων ἔργων. Πολλὰ τῶν ἐν Κερκύρᾳ κτιρίων εἶναι σχέδια αὐτοῦ, ἐν οἷς καὶ ἡ Ἴονιος Βουλὴ, ἥτις μετὰ τὴν ἔνωσιν μετετρέπη εἰς ἐκκλησίαν τῶν διαμαρτυρουμένων. Ὁ Χρόνης εἶναι ἐπίσης πολλοῦ ἐπαίσιου ἀξίος, διότι κατεγίνετο καὶ εἰς συγγραφεὺς εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Τῷ 1858 ἔγραψε τὴν Ἐκθεσὶν ἐπιστημονικὴν τοῦ συστήματος τῶν λιθοστρώματων, ἀνὰ ἐπιτελοῦνται ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν πόλεων εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν, μετὰ τῆς περιγραφῆς τοῦ λιθοστρώματος τῆς ὁδοῦ, ἥτις ἀγεί εἰς τὴν στρατιωτικὴν Πύλιν τῆς Σπηλαίας, ὅπερ ὤρειλε καὶ χρησιμεύει ὡς ὑπογραμμὸς καὶ παραδειγμα διὰ τὰ λιθοστρώματα τῶν λοιπῶν ὁδῶν τῆς πόλεως. Ἡ ἐκθεσις αὕτη ὑπὸ τῆς ἀνωτέρας ἀρχῆς ἐστάλη τῷ ἐπαρχῷ μετὰ τῆς γνωμοδοτήσεως τοῦ Ἀγγλοῦ ἀρχιμηχανικοῦ. Τῷ 1860 ἡ ἐκθεσις αὕτη ἐτυπώθη. Τῷ 1862 ἐδημοσιεύθη ἐν Κερκύρᾳ τὸ ὠφελίμον ἔργον του: Ἐγχειρίδιον ἀστυκῆς ἀρχιτεκτονικῆς πρὸς χρῆσιν τῶν φοιτητῶν τοῦ ἐν Κερκύρᾳ Ἴονίου Γυμνασίου καὶ Λυκείου μετὰ ἑνεα πινάκων εἰς τὸ τέλος.

Ἐκτὸς τοῦ τεχνικοῦ μέρους, περιέχει ἱστορικὰς νύξεις περὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ συμβουλὰς πρὸς τοὺς μαθητευομένους.

Ἐν Ἴταλιᾳ ἐπίσης ἐδημοσίευσεν Ἴταλιστὶ πραγματείας περὶ τῶν ἀρχαίων μνημείων.

Ὁ Ἴταλὸς Ἰωσήφ Periccioli Borgesi ἐν τῇ Guida storica delle isole Jonie τῇ δημοσίευσίᾳ ἐν Κερκύρᾳ τῷ 1835 περὶ τοῦ ἡμετέρου Χρόνη λέγει ταῦτα: «Ὁ κύριος Χρόνης κρείσσιμον μέλος τῆς περιφανοῦς Ἀκαδημίας τῶν ὠραίων τεχνῶν τοῦ Ἁγίου Λαυκᾶ ἐν Ρώμῃ.» Παρὰ τῷ κερκυραίῳ τούτῳ ἀρχιτέκτονι ὑπάρχει συλλογὴ ἀρχιτεκτονικῶν σχεδίων, τὰ ὅποια κείναι ὅλα ἔργα του· τὸ πλείστον μέρος τούτων, τῇ διαταγῇ τοῦ τότε Λόρδου Μεγάλου Ἀριστοῦ Ἀδὰμ ἐξετέθησαν εἰς τὰς αἰθούσας τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ἁγίου Μιχαὴλ καὶ Ἀγίου Γεωργίου προκαλέσαντα τὴν γενικὴν ἐπιδοκιμασίαν.

Ἐκ τούτων ἔχουσι: α) Ναὸς ἀφιερωμένος ἐπὶ τῇ ἐλευθερωμένῃ Ἑλλάδι, ἐμπνευσις τοῦ Χρόνη. β) Τὸ Κολοσσαίον τῆς Ρώμης, ἀντι-

γράφον ἐκ τοῦ φυσικοῦ. γ) Τὸ ἐσωτερικὸν ναοῦ ἀφιερωμένου τῇ Περσερόν, ἐμπνευσις τοῦ Χρόνη. δ) Σχέδια ἀνοικοδομήσεως τῶν κυριῶν πτέρων προσόψεων τῆς ὁδοῦ τῶν Ἐμπορίων, ἀπέναντι τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου, ἡμεγαλοπρεπεῖς σχέδιον ρυθμοῦ ἑλληνικοῦ· ἀλλὰ ἐνεκα τῆς μεγαλοπρεπειᾶς δὲν ἐξετελέσθησαν. Ἐπαρουσιάσθησαν τῷ 1832.

Διάφορα σχέδια ἀρχαίων ἑλληνικῶν καὶ ῥωμαϊκῶν μνημείων, ἀντιγεγραμμένων ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ.

Συλλογὴ πρωτοτύπων πινάκων τῆς βενετικῆς σχολῆς.

Ὁ Βέγιας διαμένων εἰς τὴν Ἴταλίαν κατεγίνετο εἰς ἀντιγράφας, ἄς ἐπώλει. Ἐπιστρέφων εἰς τὴν πατρίδα ἔφερε μετ' αὐτοῦ τινὰς ἀντιγράφας, κατέγινε καὶ εἰς τὴν ἀγιογραφίαν καὶ ἐπιτυχὲ λαμπρὰ.

Πολλοὶ εἶναι αἱ προσωπογραφίαι, διότι ἦτο φιλόπονος. Εἰς ὅλην τὴν Ἑπτάνησον ὑπάρχουν προσωπογραφίαι του, διότι πολλοὶ ἐξ ἐκείνων, οἵτινες μετεβάνον εἰς τὴν προτεύουσαν Κερκυραν, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν πατρίδα ἔφερον καὶ τὴν προσωπογραφίαν του. Αἱ προσωπογραφίαι τῶν πλείστων προέδρων τῆς Ἴονίου Γερουσίας αἱ εὐρισκόμεναι ἐν τοῖς ἀνακτόροις Κερκύρας εἶναι ἔργα τοῦ Βέγια. Ἔργον του εἶναι καὶ ἡ προσωπογραφία τοῦ ἀρμοσταῦ Σείτονος. Ὄταν ἐγένετο ἐν Κερκύρᾳ ἡ ἐκθεσις, ὁ Βέγιας δὲν ἠθέλησε νὰ υποβληθῇ εἰς συναγωνισμὸν ἢ εἰκὼν αὐτοῦ ἢ παριστώσῃ τὴν Δέσπω μετὰ τῶν Σουλτανῶν, θέτουσαν πῦρ εἰς βυτίον παρίτιδος. Ἡ Δέσπω ὁμοῦ ἀκολούθως ἐβραβεύθη εἰς τὴν ἐκθεσίν τοῦ Λονδίνου. Τὸ ἔργον τοῦτο ἰδωρὶθν ἔπειτα εἰς τὸν Βασιλεῖα ἡμῶν Γεωργίον. Ὁ Βέγιας ἠρέσκετο εἰς ἀπεικόνισιν ἑθνικῶν ἐπίσημων. Μεταξὺ τούτων εἶναι καὶ ἡ ἔνωσις τῆς Ἑπτανήσου, ἥτις ἐπηνέθη. Τῆς εἰκόνης ταύτης ἐγένοντο καὶ πολλοὶ φωτογραφίαι εἰς μέγασχημα.

Ἐξεταζόμενος ὡς καλλιτέχνης, εἶδειξεν ὁ Βέγιας ζῆλον καὶ ἐπιμέλειαν καὶ ἐχειρίζετο καλὰ τὸν χρωστῆρα.

Τοὺς δύο τούτους καλλιτέχνας ἐγνώρισεν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς των. Ὁ εἰς μὲ ἐδίδαξε τὴν ζωγραφικὴν καὶ ὁ ἄλλος τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Ὁ Βέγιας ἦτο πολὺ ἰδιότροπος, ὁ δὲ Χρόνης εἶχε περισσοτέραν ὑπομονήν. Εἰς τοὺς δύο ὁμοῦ ὀφείλω πολλὰ, διότι ὅχι μόνον μ' ἐδίδαξαν τὴν πρακτικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν θεωρίαν καὶ μοι ἔδωκαν πολυτίμους συμβουλὰς περὶ τῆς καλλιτεχνίας.

Ὁ Χρόνης ἀπέθανεν τῷ 1880, ὁ δὲ Βέγιας τῷ 1884.

ΣΗ. ΔΕ - ΒΙΑΖΗΣ

(Ἀπὸ τὰς ἀναμνήσεις... Ἐκείνης).

ὍΝ οὐναντοῦσα, κά ποτε, σπανίως, σὴν ἀκρογιαλιά, σὸ θέατρο, σὴν Πλατεία, χωρὶς νὰ τὸν γνωρίζω, χωρὶς νὰ με γνωρίζῃ ποτέ, παρὼν ὅτι...

ρακολουθοῦσα ἀπὸ μακρῶν τὴν ὄψιν τῆς ζωῆς του, ἀπαράλαχτα, ὅπως ἀπὸ τοῦ ἀγαπημένου μας παράθυρο κυττάζομεν τὴν θάλασσα, σὰν νὰ ζητούσαμε νὰ μپοῦμε σὲ αὐτὰ τῆς τα μνηστῆρια.

Δεν τὸν ἀντίκριξα συχνά, ἀν ὅμως ὁ νοῦς μου αἰώνια ταξίδευε μὲτὶ του, δὲν τὸν ἐγνώριζα κ' ὅμως μὲ ἦτανε γνωστὸ τὸ κάθε κίνημά του δὲν τὸν ἀγαποῦσα κ' ὅμως μὲ ἦτανε φρικτὴ ἡ ἰδέα νὰ παῦσω νὰ τὸν βλέπω. Εἶχε δύο μαῦρα μάτια ζωηρά, ποῦ κατόπτριζαν ὀλόκληρη τὴν ψυχὴ του, δύο αὐτῖα ποῦ ἐφαίνονταν τετνωμένα ἀπὸ αἰώνια προσοχὴ στοὺς τριγυροῦς τοὺς ἦχους, μαῦρο μoustάκι, μαῦρα μαλλιά καὶ δύο σειρὲς κατάσπρα δόντια.

Ὄταν χαιρουνταν ἀνοίγε δύο μάτια ζωηρά, μεγάλα, τέντωνε τὰ αὐτῖα του καὶ μισόβλογγε τὸ στόμα του σ' ἐκστακτικὸ χαμόγελο. Σὰν ἕνα μικρὸ παιδάκι ποῦ χαιρεται κ' ἀπορεὶ γιὰ τὸ καινούργιο παιγνίδι ποῦ τὸ παρουσιάζει ὁ μπαμπὰς. Σὰν παιδί κ' ἐκεῖνος χαιρουνταν καὶ αὐτὸς ἴσως νὰ διδασκίτουσε σὴν παιδικὴν χαρὰ του κῦτταζε ἀκόμα προσεκτικὰ καὶ τόσος τόσος ἐντυπώσεως ζωογράφει σὲ μιὰ στιγμή ἢ παιχιδιάρικη μορφὴ του. Πόσο μὲ διασκεδάζει ὁ ἐξυπνὸς του μορφασμὸς, ποῦ φανέρονε καλύτερα ἀπὸ τοῦ πιστότερου καθρέφτη τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του.

Κ' ἦταν κ' ἐκεῖνη παιδικὴ, ζυμωμένη μετὴν ἀγάπην τῶν λουλούδια, σὴν πεταλοῦδες, σὴν ἀπειραχτες χαρὲς. Τοῦ φαίνονταν ὁ κόσμος σὰν ἕνα ζωντανὸ παιχνίδι με χρώματα καὶ μηχανὲς σὰν τὸν πρῶτο σιδυροδρόμῳ ποῦ τὸν εἶχε δωρῆσει ὁ πάππος τὸν ἐδῶ καὶ τόσα χρόνια.

Μὰ ὅταν ἡ ζωὴ του φαίνονταν πρὸ σοβαρὴν λιγάκι, ὅταν κάποια ἀναποδιά τὸν ξυπνοῦσε ἀπὸ τὸ ὄνειρό του, τότε μελαγχολοῦσε ἀπελπιστικὰ. Μιὰ μέρα τὸ εἶδα ἀκουμπισμένο ἀπάνω σὸ κάγκελο τῆς τραπεζῆς του, κῦτταζε πρὸς τὴ θάλασσα, κῦτταζε, μὰ δὲν ἐβλεπε τίποτα· θολὰ τὰ μάτια του προσπλοῦντο μακρῶν, μακρῶν σὸ ἀπείρο. Κάποιο βαρὺ φορτίο πιέζει τὴν ψυχὴν του, καὶ ἡ σκιά του φαίνουταν σὰ δύο μαῦρες καρβουνιές κάτω ἀπὸ τὰ κουρασμένα μάτια του. Τὸν κῦτταζε προσεκτικὰ, καὶ σκέφθηκα: σκέφθηκα πὸς μποροῦσα νὰ τὸν ἀγαπήσω, νὰ τὸν ἀγαπήσω τρελά, πιστὰ, αἰώνια, μὰ νὰ τὸν ἀγαπήσω σὰ νάτανε παιδί. Νὰ δημιουργήσω γι' αὐτὸν ἕναν κόσμον με μαγισσὲς καὶ παραμῦθια, με κλέφτικες παλλικαριές

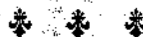
καὶ δόξες, με λόγια μαγικά καὶ με θαύματα γὰς εἰκόνας.

Σκέφθηκα γὰ γείνω ἢ πνευματικὰ τοῦ φιλενάδα, νὰ γνωρίσω ἀπὸ κοντὰ τὸν παιδιάτικο κόσμον τῆς ψυχῆς του καὶ τὴ βαθεῖα ψυχολογία τῶν ἀπλητισμένων του στιγμῶν. Σκέφθηκα νὰ γείνω ἢ μούσα τῆς ζωῆς του, ἢ ἀπειραχτη σκιά ποῦ θά τὸν ὀδηγῇ σὲ στολισμένα μονοπάτια, τὸ ὄνειρο τῆς παιδικῆς αἰωνίας του ζωῆς.

Ἐξάφνα ἐπαύσα νὰ τὸν βλέπω. Πέρασαν μέρες, μῆνες, ἔγεινε χειμῶνας. Ἐνα ἀπαισίο πρωτὶ, μιὰ παγωμένη μέρα, εἶδα τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ ἀνοικτὴ. Ἐνα κακὸ προαῖσθημα ἐσφίξε τὴν καρδιά μου. Δὲν τόλμησα νὰ βωτῶσω καὶ τριγυροῦσα μέσα στοὺς γειτονικοὺς δρόμους. Στὴν κόχην ποῦ σκηνιάτιζε ὁ δρόμος τοῦ σπιτιοῦ του μετὰ τὴ μεγάλη Πλατεία εἶδα μιὰ νεκρὴ ἀκολουθία νὰ προχωρῇ σιγά-σιγά.

Δὲν στάθηκα νὰ δῶ. Ὁ νεκρὸς ποῦ περνοῦσαν μπροστὰ μου παρέδερνε μαζί του σὸν κρῦο κόσμον τῆς αἰωνίας σιγῆς, τὸ ζωντανότερο κομμάτι τῆς ἀκρωτηριάζουσας μου ψυχῆς.

ΕΥΡΑ ΘΕΟΔΩΡΙΔΟΥ

ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ

Δὲν με γελᾷ ἡ ζωὴ κ' ἂν κάποτε φιδίσουν
Τὰ σκοτεινὰ τὰ σῖγγερα ὅπου βαρεῖα ζυγοῦν,
Ἐἶρω τὰ ῥόδα γρήγορα, ὅσαν ἀχνὸς θὰ ἀβῶσων
Καὶ σὰν μεγάλα δάκρυα σὲ χῶμα θὰ σταθοῦν.

Ἄν ἴσως ἔβγη τῆς χαρᾶς ὁ ἥλιος καὶ στολίσει
Λουλούδια ὀλοζῶντα μ' ἀστέρων φρονιά,
Ἐἶρω ἕνα χέρι ἀνίδωτο πὸς θάλαθρ νὰ τὰ σβῶσῃ,
Θὰ πῶσῃ γοργοφτέρουνη τοῦ πόνου ἢ καταχνιά.

Τὸ γέλιο ποῦ μελωδικὸ γὰ μιὰ στιγμή ἀνηχᾷ
Ἡ μιὰ ματιὰ ἀχειδίβηλη, χαρούμενος παλμός,
Ἐἶν' ἄστρο διαβατάριο ὅπου ταχὺ περνᾷ
Στὸν ὄρατό καὶ χάνεται τὸ μαγικὸ του φῶς.

Δὲν με γελᾷ ἡ ζωὴ, δὲν τρελλὴ σκορπίζει
Τὴ λάμψιν ποῦ τριγύρω μου σὲ πρόσωπα θωρῶ,
Κι' αὐτὸν τὸν τάφον ὁ ἥλιος τριαντίφουλλα στολίζει
Στὰ σωθικά του ὁμοῦ κλεῖ νυχτιὰ χωρὶς σομῶ.

Μέσα σὸ γλέντι τὸ πλατὺ, μὲς τὸ τρελὸ μεθύσι,
Πολλὰ τὰ χεῖλη ποῦ γελῶν καὶ λίγες ἢ καρδιές,
Κάποιο μεγάλο σῖγγεφο καρτέρι εἶχε σὴσῃ
Εἰς τῆς ἀγορῆς χαρᾶς, εἰς ὁμορφες στιγμῆς.

ΚΑΘΑΡΕΤΗ ΔΗΛΔΑ

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

της Δεσποινίδος ΙΓΓΛΕΣΗ

Μαρία Ίγγλεση.

θά ᾶθει τὸν χρωστήρα της ἵνα φιλοτεχνήσῃ πίνακας μεγαλειότερας ἀξίας.

Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων ἔργων της, ἡ ἀρχαία Ἀππία ὁδός, εἶνε ἀναμφιβόλως τὸ τελειότερον εἰς ἐκτέλεσιν. Ἐν αὐτῷ ἐκδηλοῦται πληρέστερον τὸ τάλαντόν της, τὸ μεταξὺ τοπείου καὶ μνημειογραφίας κυμαινόμενον. Ὁ πίναξ οὗτος καίτοι δεικνύει λεπτολόγον παρατήρησιν, ἔχει τὸ προσὸν νὰ μὴ κουράσῃ. Ἐκ τῶν τοπειῶν της ἐξέλθουν ἡ Ἔξοχὴ τῆς Ρώμης καὶ Ἔξοχὴ τῆς Νεαπόλεως. Ἀλλ' οἷα ἀντίθεσις! Ἡ πρώτη, γλυκεία, ποιητικὴ, προσεγγίζουσα πρὸς τὴν ἐλαφρὰν ἀτμόσφαιραν τῆς Ἑλλ. φύσεως. Ἡ ἄλλη, ἐντυπωτικὴ, ἀδρά, ἐπαναστατικὴ. Ὡς σπουδὴ χρώματος, ἡ μελέτη τῶν Κορμῶν δένδρων ἀποδεικνύει ἰδιαιτάτα τὴν ἀρμονικὴν ἀντίληψιν τῆς καλλιτέχνιδος καὶ ἡ Δέσμη κενταρίσσεων, χαρακτηριστικὴ διὰ τὴν ἀντίθεσιν ἡλιακοῦ φωτός καὶ βάρους σκιεροῦ. Ἐκ τῶν Πομπηϊανῶν της πινάκων ὑπερέχουν ἡ ὁδὸς Pensil — ἐν βάρθος δρόμου μέσῳ ἡρειωμένων τοίχων, ὑπεράνω τῶν ὁποίων αἰωροῦνται νέφη—καὶ ἡ οἰκία Vetii. Τὴν σειράν τῶν καλῶν ἔργων της κλείουν τὰ Χρυσάνθεμά της, τὰ μεγαλοπρεπῆ ὄσφ καὶ φυσικά.

Ἡ δεσποινὶς Ίγγλεση εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ σταδίου της, ἀλλὰ σταδίου τὸ ὅποιον προοιωνίζεται εὐρύτατον καὶ φωτεινόν. Ἡ μέχρι τοῦδε ἐργασία της εἶνε τόσο ἐπιμελής καὶ ἀκμαία, ὥστε ὀλίγος θ' ἀπαιτηθῆ χρόνος ἵνα καταλάβῃ ὅλος ἐξέχουσαν θέσιν ἐν τῇ Ἑλλ. τέχνῃ.

ΔΙΚ.

Μαρίας Ίγγλεση. Κορμοὶ δένδρων. (Τίβολι).

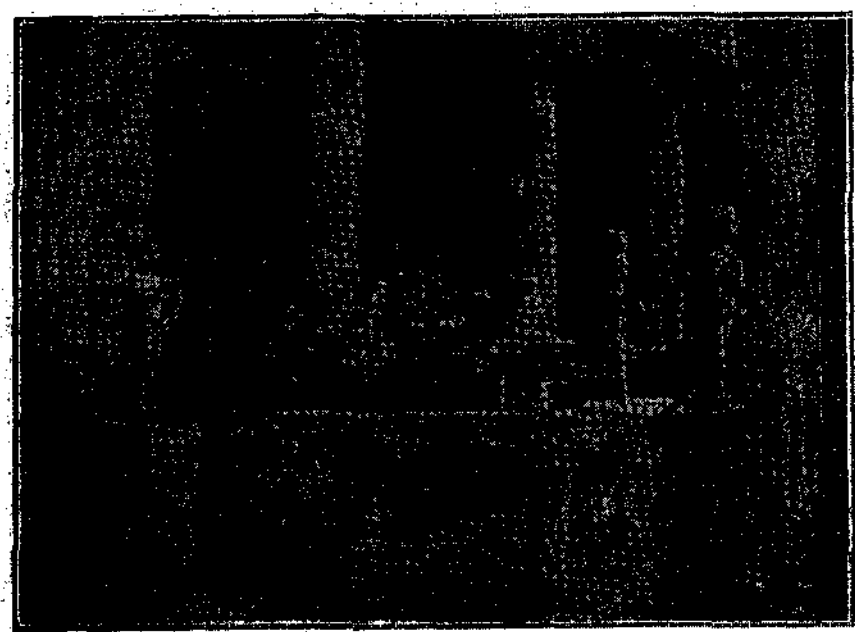
ΕΙΣ τὴν ἐξέχουσαν τριάδα τῶν ζωγράφων κυριῶν Φλωρᾶ, Ἀσπριώτου, Λασκαρίδου, τάσσεται ἤδη νέα δόκιμος καλλιτέχνις, ἡ δεσποινὶς Μαρία Ίγγλεση. Ἐνεφανίσθη ἔξαρνικὰ μὲ 33 ἐλαιογραφικοῦς πίνακας, οὓς ἐξέθεσεν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ «Παρνασσού» καὶ οἷτινες εἰλικύσαν ζωηρὸν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν φιλοτέχνων.

Ἡ δεσποινὶς Ίγγλεση, ἐκ Μυκόνου καταγομένη, ἐμαθῆτευσεν ἐπὶ ἵνα καιρὸν παρὰ τῷ κ. Μποκασιόμπετι, μεθ' ὃ πρὸς διετίας ἀπῆλθεν εἰς Ρώμην, ἀκολουθήσασα τὰ μαθήματα τῆς ἐκεῖ Ἀκαδημίας. Ἦδη ἤλθεν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς οἰκογενείας της, ἵνα μετὰ δύο μῆνας ἐπανέλθῃ εἰς τὸ προσφιλέ κέντρον τῶν καλλιτεχνικῶν της σπουδῶν, τὴν Ἰταλίαν.

Τὰ ἐκτεθέντα ἔργα της εἶνε κυρίως μελέται Ἰταλικῶν μνημείων καὶ τῆς Ἰταλικῆς φύσεως. Ἡ καλλιτέχνις διακρίνεται διὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ χρώματος. Ἀκριβέστερον σχέδιον θὰ ἐξασφαλίσῃ αὐτῇ τελείαν τὴν ἐπιτυχίαν. ἔχει ἐλευθερίαν χρωστήρος, παρατηρητικότητά ἐπιμελή, ποικιλίαν τόνων ἐν τῇ ἀποδόσει τῆς φύσεως. Ἐκ τῶν ἔργων της, ἀλλὰ δίδουν ἀπλῶς χρωματικὴν ἐντύπωσιν, ἀλλὰ παρουσιάζουν βάρθη τοπειῶν λεπτότητα. Οἱ πίνακες της ἀνήκουν εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῆς ζωγραφικῆς. Τοπεία, προσωπογραφία, μνημεία, ἀνθή καὶ θαλάσσης ἀπόψεις ἐτι, ἐν συνδυασμῷ φυσίας. Ἐάν ἡσυχάζοιτο ἀπολειπτικῶς εἰς τὴν τοπειογραφίαν, θὰ ἀνυπόδοτο ἐν τῇ τέχνῃ. Πρὸς τοῦτους, ἂς ἐλπίσωμεν ὅτι ἐπιφλομενὴ τῆς ἐν Ἑλλάδι διαμονῆς της θὰ μελετήσῃ τὴν ἀπαράμιλλον Ἑλληνικὴν φύσιν, ἧς ἡ σπουδὴ

Μ. Ίγγλεση. Ἡ ἀρχαία Ἀππία ὁδός (Ρώμη).

Μαρ. Ίγγλεση. Οἰκία Βιττι. (Πομπηία).

ΤΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΝ ΕΝΔΥΜΑ ΕΝ ΤΗ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΑΙ*)

III.

Καὶ τώρα εἰσερχόμεθα εἰς τὰ βασίλεια τῆς τέχνης. Εἰς ταύτην δύο ἱερεῖαι εὐρίσκονται ἐνώπιόν μας, ἡ Γλυπτικὴ καὶ ἡ Ζωγραφικὴ. Ἀμφότεραι λατρεύουσιν τὴν φύσιν, τὸν γαλανὸν οὐρανόν, τὰς ἀντανεμίαις τῶν νεφῶν, τὸ δάσος μὲ τὰς φωτισσιάσεις τῶν λοχμῶν του, πᾶν ὅτι ὡς βράχος, ὡς σπήλαιον, ὡς ἀφρίζον κῆμα ἐξυψώνει καὶ εὐχαριστεῖ τὴν φαντασίαν. Ἐκάστη ὁμῶς ἔχει ἰδιαιτέραν τεχνοτροπίαν.

Ἡ Γλυπτικὴ καλλιτεχνεῖ ψυχρὸν μάρμαρον ἀπεριττον, λευκόν, καὶ δὲν ἔχει χροῦμα, δὲν ἔχει προσοπτικὴν μεγάλην, οὔτε τοποθεσίας. Ἡ γλυπτικὴ ἔχει μονάρχιστον

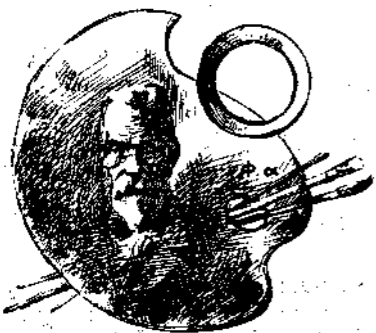
*) Συνέχεια.

θέμα τὸ ἀνθρώπινον σῶμα καὶ ζητεῖ νὰ παραστήσῃ τὴν ὑψηλοτέραν ζωὴν του. Κάθε φῶρεμα θὰ ἐσκέπαζε τὴν παράστασιν. Ὁ γλύπτης δὲν σμιλεῖ, ὅπως ὁ Ροῦσκιαν λέγει, ὅτι βλέπει, οὔτε ὅπως βλέπει, ἀλλὰ σμιλεῖ ὅτι αἰσθάνεται καὶ ὅπως τὸ αἰσθάνεται. Τὸ ἄγαλμά του θὰ παραστήσῃ ὅτι εὐγενὲς ὑπάρχει εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ὅτι ὄρατον εἰς τὸν βίον αὐτῆς. Δι' αὐτὸ ὁ τεχνίτης ἔχει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του γυμνὸν τὸ σῶμα, ἐμβαδίνει εἰς αὐτὸ καὶ προσπαθεῖ νὰ συλλάβῃ τὴν ἐσωτερικὴν του ζωὴν, νὰ διακρίνῃ τὴν ἀρετὴν ἀπὸ τὸ ἐλάττωμα, διὰ τὸν ἄνθρωπον ἀμφοτέρω καὶ ἀποτυπῶν τὰς ἀφανεῖς δυνάμεις καὶ βλέψεις τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἐξαρθῆ εἰς τὸν αἰώνιον νόμον τῆς τελειοποιήσεως. Ἐδοῦ καίτοι ἡ μεγαλοφῶνία τοῦ Πραξιτέλους καὶ τοῦ Φειδίου. Ἀλλ' εἰς τὰς βλέψεις αὐ-

Η ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΟΥ "ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ,"

Ι πειθήμες, οι πλήρεις ζωής ούτοι αγγελιαφόροι των ειδήσεων, απ' οτου απέκτησαν ιδιον αλ-

κημα, φιλοδοξούν να συγκεντρώσουν τους ευγενεστερους παλμούς της κοινωνικής ζωής. Η τέχνη δέν ήτο δυνατόν να τους αφήση αδιαφόρους και υπήρξαν ευτυχείς, διότι την αποφασισθείσαν Καλλιτεχνικήν έκθεσιν ενεπιστεύθησαν εις δεξιάς χείρας. Ο οργανωτής κ. Ραϊλός ήτο ο καταλλελλότερος και εργάσθη, μόνος αυτός, δια την συλλογήν των έργων και ανάρτησιν μετά ζήλου πολλού.

Βεβαίως δύο έκθεσεις εν Αθηναις κατ' έτος, παρουσιάζουσαι νέα έντελώς έργα—με την επικρατούσαν καλλιτεχνικήν άπραξίαν, λόγω έλλειψως ύλικής υποστηρίξεως—είνε κάτι πολύ και έσως δύσπεκτον δια τού Αθηναικόν κοινόν. Προτιμότερον θα ήτο να ιδρύετο υπό του Συνδέσμου μία διαρκής καλλιτεχνική άγορά μετ' έναλλαγής κατ' άμηνίαν νεωτέρων έργων των εν Αθηναις καλλιτεχνών, εις δέ τού Ζάππειον κατά Μάρτιον να διοργανούτο υπό της Έλλ. καλλιτεχνικής εταιρείας έκθεσις νέων μόνον έργων των άπανταχού Έλλήνων ζωγράφων και γλυπτών.

Μία συνένοσις θα προελάμβανε την έκατέρωθεν ένδεχομένην εκ του άκαίρου και άσκόπου άνταγωνισμού ζήμιαν.

Εις τας γραμμάς ταύτας θα γίνη λόγος μόνον δια τ' έργα, δια τ' όποια αξίζει να γείνη μνεία. Υπάρχουν εν τή έκθεσει πίνακες—εκ των 158—άλλοι πρωτόπειρων, έξ άκρας έπιεικειάς γενόμενοι δεκτοί, άλλοι προεκτεθέντες, και άλλοι σπουδαί άνευ αξιώσεων. Αυτοί καλύπτουν μόνον τ' κενά των τοίχων. Και ήσαν αναγκαίοι, διότι τ' καλά έργα, σχετικώς όλίγα, δέν επήρκειν ώστε ν' άποτελεσθή ή έκθεσις.

Ο κ. Ραϊλός εις την προσωπογραφίαν της κ. Β. Φιλαδέλφειας, αναδεικνύεται ο ίκανός σχεδιαστής και προσεκτικός χρωμογράφος. Υπάρχει εν τώ πίνακι μία γλυκεία άρμονία.

Ο κ. Λεμπέσης εις τόν «Λιμένα της Σαλαμί-

νος» δημιουργεί ρεμβώδη άτμόσφαιραν, εις δέ την «Κεφαλήν γυναικός» τεχνοτροπίαν ένθυμίζουσαν παλαιούς πίνακας.

Ο Έπ. Θωμόπουλος είναι ο μαυινώδης έραστής της Έλλ. φύσεως, ο διαρκώς μελετών και διαρκώς επιβαλλόμενος εις εκτίμησιν. Τα έργα του, με τού άφθονον χρώμα και την νεωτεριστικήν επεξεργασίαν, παρουσιάζουν όλα τ' πλεονεκτήματα ζωηράς άπεικονίσεως και μεταγίσεως της εν τή φύσει αληθείας. Τα «Συννεφιασμένα γεροντάματα» είναι ένα κομμάτι χαριτωμένης και γνησίας άγροτικής ζωής.

Η κ. Φλωρα-Καραβία μόλις άποθίσασα τους ταξειδιωτικούς μαρσιπούς της, έσπευσε να ένισχύση την έκθεσιν δια πέντε μικρών πινάκων της, ών εξέχει ένα ξανθό, άριστα φωτισμένον, προσωπάκι παιδίσκης.

Ο κ. Βικατος εις τού «Θήλασμα»—σκαρίφημα έντονον και χαρκτηριστικόν—εμφανίζεται πολύ Έλληνικώτερος ή εις την «Χειμερινήν άνάμνησιν» καίτοι αύτη είναι τελειωμένον έργον, αυστηράς τέχνης, εκτεθέν άλλοτε εν Μονάχω.

Τού άνήσυχον πνεύμα του κ. Αριστέως βουρζαδίτση την γύρω γαλήνην των άλλων έκθεμάτων με δύο μυστικοπαθείς πίνακας: Τήν «Αναρχίαν» ήτις άντι κεφαλής φιλοξενεί επί των ώμων βουβαν με θρυαλλίδα, ένφ περίξ νεκροκεφαλι άπλουνται και φλόγες άναδίδονται, και τού «Λένιγμα», Σφιγγα υπό έναστρον ούρανόν έναγκαλιζόμενην την υδρόγειον σφαίραν, ένφ υπό τ' κλειστά χείλη της ο άνθρωπος ύψώνει τού μικρόν του άνάστημα. Δια να έννοήση τις τόν τοιμηρόν καλλιτέχνην πρέπει να άποξενωθή του πεζού πετράλλοντος και να εισδήση εις τ' μυστηριώδεστερα βόθρ της σκέψεως.

Αξίος και μόνος διαδόχος του Βολανάκη ο Χατζής, εις μικρούς, ως επί τού πολύ, πίνακας σκορπίζει όλην την θαλασσίαν αύραν και τας φωτεινάς άνταυγείας των έλλην. παραλίων. Η εικών του «Μετά τού ψ ριμκ» είναι ή άνωτέα, αλλά και αι «Ψαράδικαι; κλύδες» δέν ύτολείπονται εις ζώην.

Φιλοτίμοις αλλά και έπιτυχείς μελέτας τοπειών έκθέτουν ο Κογιεβίνας—νεώτχτος εκ Κερκύρας ζωγράφος—ο Κοντιάδης, ο Φερεκίδης, ο Φρυδάς. Τού πρώτου μία σπουδή κεφαλής, ήν έχει εργασθή εν Παρισίοις, είναι πολύ καλή. Τα τοπεία του υπέρτερα από τας θαλασσογραφίας και τας Λυκουρσιώτισσας. Τού Κοντιάδου τού Ηκρσιινόν προζστειον, τού Φερεκίδου τού Τζαμί

και ή "Αποψις μονής, τού Φρυδά ή Κυλούδη είναι εργασμένα λίαν έπιτυχώς.

Εις την έκθεσιν αυτήν εγκαινιάζονται και αι ιδιαίτεροι αίθουσαι με σειράν έργων ενός καλλιτέχνου. Ο κ. Μποκατσιάμπης άντι της εν τώ εργαστηρίω του έντασις έκθέσεως, προετίμησε έφ' έτος—και έκαμε πολύ καλά—να συγκεντρώση την νέαν παραγωγήν εις μίαν των αίθουσών της έκθέσεως. Οι «Έλαιώνες» του, οι όποιοι έχουν συνδεθή τόσοσ άναποσπάστως με τού όνομα του, έλκουσαι συμπαθή βλέμματα, δια την φυσικήν επεξεργασίαν. Αι «Ηλιόλουστοι έλγες» είναι τού καλλιτέρον έργον εκ των έλαιογραφιών του, και ο «Αλθανός» εκ των ύδατογραφιών του. Είναι πάντοτε ο έμπειρος αλλά και ποιητικός εικονογράφος της άνεξαντλήτου εις καλλονάς Κερκυραϊκής φύσεως.

Έν άλλη αίθουση, ο κ. Ίωαννίδης δεικνύει τάσεις προς την έπιτυχίαν. Είναι πολύ φιλόπονος και ζητεί να εύρη τόν αληθινόν της τέχνης δρόμον. Οι «Γούρκοι παικτοί» είναι τού καλλιστεν έξ' όσων έκθέτει.

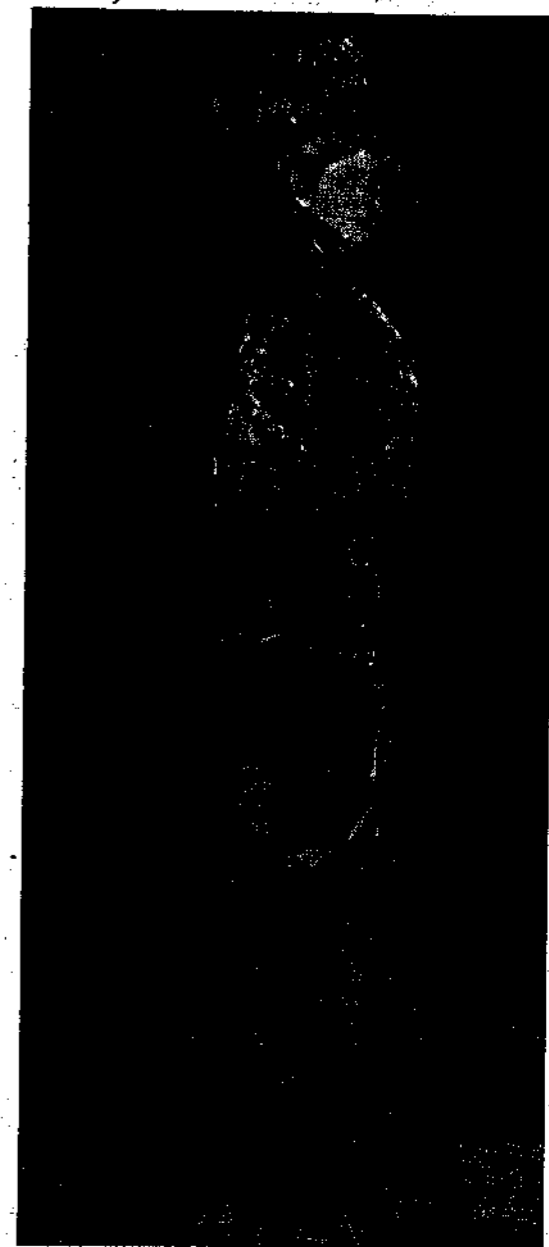
Και ήδη μετ' εύλαθείας φερόμεθα εις ένα ήμισκότεινον θαλαμον, εις τόν όποιον έστεγάσθησαν τού μεγάλου Λύτρα τ' έναπομείναντα. Η αίθουσα έχει τι τού πένθιμου, ως να ύπόδηλοι την άπώλειαν ήν υπέστη ή Έλλ. Τέχνη. Πλείστα σκίτσας, ίκεινα άκόμη τ' όποια παιζον ο καλλιτέχνης έχάρασσε, προσχέδια έργων του ή έξαφύλων ή γελοιογραφιών, ό,τι στιγμιαίως τώ ήρχετο εις την μολυβδίδα, συνελέγησαν και έξετέθησαν, άποτελούντα περιεργοτάτην συλλογήν. Τήν πληθύν αυτήν κοσμούν και τελειωμένα παλαιά έργα, εν οίς ο Ζειμπέκης, ή αυτοπροσωπογραφία του, ο πατήρ του, ο Χρήστος Αράπης, ή ύπ' άρ. 19 προσωπογραφία. Αλλά τ' άληθινά κοσμήματα της αίθουσης, τ' άδιδοντα πλήρη την φυσιογνωμίαν της καλλιτεχνικής του αξίας, είναι ή κόρη ή όποια κομίζει σταυρόν δια τού μνήμα της μάνας της, ή ποιητικώτατος «Ορθρος» και δύο άληθινοί άδάμαντες, ή «Μοναχή θερμαιμένη» και ο θαυμάσιος πίναξ «Αθη έπιταφίου»,—τυφλή κόρη ή όποια ένφ έξωθεν τού ναού περιέρχεται ή λιτανεία τού έπιταφίου, αύτη πηγαινει να καταθέση πρό της άγιας εικόνας άνθη. Η εικών αύτη, ή δυνατή εις τεχνικήν εκτέλεσιν, είναι όλη εν δραματικόν ποίημα. Εις τ' τέσσαρα αυτά έργα καταφαίνεται ο Έλλην ζωγράφος, ο μη επηρεασθείς από τόν ξενισμόν, ο έν φανατισμώ άποτυπώνων τ' έθνικά ήθη. Ούχ ήττον φαίνεται ο δεξιός τεχνίτης και εις την πληθύν των σπουδών και σκαριφημάτων τ' όποια, διαφόρων έποχών, ήδουν άμυδράν ιδέαν τή, έξελίξεως τού καλλιτεχνικού του ταλάντου. Όλα δεικνύουν καλλ. ζώην γεμάτην ειλικρίνειαν, άγάπην, ποίησιν, έμπνευσιν.

Υπάρχει και γλυπτική, αλλά καλλίτερα να μη υπήρχε. Μόνον μία προτομή—μάσκα—ύπό τού κ.

Γεωργαντή, τού «Αγροπνούν πνεύμα», ξεχωρίζει. Φαίνεται εις τού πρωτότυπον αυτό, συμβολικόν έργον μία προσπάθεια προς αισθητοποίησιν των μεγάλων ιδεωδών της τέχνης. Η κεφαλή αυτή έχει έκφρασιν ίσχυράν είναι ή άσπρηά του πνεύματος έντασις, είναι ή σοφία ή όποια εισδύει εις τούς μυστηριώδεις κόσμους της ιδέας, ένφ κάτωθεν άγρυπνεί ή γλαυξ. Εις τού έργον αυτό ο κ. Γεωργαντής δύναται ν' άποκληθθή ο Αριστέος της γλυπτικής—συνωνυμιακώς αλλά και υσιαστικώς άριστέος.

κ.

ΞΕΝΑΙ ΗΘΟΠΟΙΟΙ

Μαγδαληνή Ντολλαί

Τροπαίων ήταν ομοίως έργα του Ές επί της ζωηφόρου της αιδούσης του Αγάθου, απεικονίζοντα τα επίσημα...

Ο Βυζαντινολόγος κ. Ν. Βέης ανέκλυψε εις τα Μετέωρα πληθος αρχαιολογικών εθρημάτων. Ανευρέθησαν νέοι κώδικες του Όμηρου, Ηοιάδου, Αριτοτέλους και Σοφοκλέους.

Ο ἀνακαλυφθείς ερχεται δεύτερος κατά χρονολογικήν προεξαιρέτητα.

Ανεκαλύφθη πληθος χρονοβούλων, συγγιλίων και Θεσσαλικών κτηματογράφων του Μεσαιώνος.

Επίσημη ἀνεκαλύφθη εικών εξόχου τέχνης, εις ην παρίσταται προσπίπτουσα Ικέτις ή δέσποινα Μαρία Παλαιολογίνα.

Εις την καλλι. έκθεσιν του Συνέδμου των Σοντακτών επωλήθησαν εν όλω 26 έργα, αξίας 1,950 δρ.

Τα εξής: Του κ. Χατζή επωλήθησαν 5 έργα: Η Ψαροπούλες, Μετά το ψάρευμα, Ψαράδικες καλύβες άγορασθέντα υπό του κ. Π. Μίτσα.

Η έκθεσις έκλεισε την 31 Δεκεμβρίου. Επτά εικόνες, εκ των καλλιτέρων της έκθέσεως, θέλομεν δημοσιεύσει εις το προσεχές τεύχος.

Διελεύσα δε Αθηνών ή ώραία Γαλλίς ήθοποιός κ. Μαγδαληνή Dolley έδωκεν εις το Βασιλικόν θέατρον τρεις παραστάσεις, ήτοι την «Θέελλαν» του Μπαρσιάν, το «Μοντέλλο» του Μπαταύ και την «Φρανσιγιά» του Δουμύ.

Τη 18 Δεκεμβρίου συνεπληρώθη εκατονταετηρίς από της γεννήσεως του Γλάδστονος. Έωρεάθη αυτη υπό του Έθν. Πανεπιστημίου και υπό του «Παρθασού».

Μετά πολλής επιτυχίας εν τη αιδούση του «Παρθασού» οι καθηγηταί του Ωδείου Δόντενερ, έδωσαν δεκαπενθήμερους συνάνλλας (trio), έκτελείσαστες δυοκολότατα τεμάχια Γερμανικής μουσικής.

Εν προεπιπέδι υπέρ της Σηρογραφικής Έταιρείας, δμήληος το πρόβλεον από δημοίον βήματος ή κ. Ειρήνη Δημητρακοπούλου περί της Έλληνίδος εν τη ιστορία του πνεύματος, κατά τους άρχαίους ιδίαι χρόνους.

Εν τῷ Πανελληνίῳ, θείερω ε διάσος των κ.κ. Νίκα και Βοροσέρα έδωκεν για έργα, εν ος την «Σιμόνην» του Μπαίε, από τα ωραιότερα κοινωνικά δραματικά έργα της Γαλλικής σκηνης, έπερ προεκάλεσεν εν Γαλλία κατά την συνεχώς επι τρείς μήνας παράστασιν του πολύν θόρυβου και σφοδράς κριτικής συζητήσεως.

Επαίχθη πρός τούτοις και εν πρόνυπον δράμα του κ. Λαδοπούλου, «Σείδ Βούρκο», κατά το όποιον δοξ εις άδελφους και έκφυλο σύζυγος, ύπνωσίων την γυναίκα του να την παραδώσει εις κάποιον πρόβου και επιτύχη την μευτελειαν μίς συμβάσεως να κατόπιον φονευθή ύπ' αυτης.

Εδόθη και μία φράσα, το «Ταξειδι του γάμου», ήτις προεκάλεσεν επανειλημμένως την φαιδρότητα του ακροατηρίου.

Τα μουσικά των καθηγητών κ. κ. Μπαρσιανού, Σουλτζε, Μάρικ και Μπέμμορ υπήρξαν άληθεις έντροφημα των φίλων της μουσικής κατά τον λήξαντα μήνα.

Η δευτέρα συναυλία της ορχήστρας του Ωδείου Αθηνών υπήρξεν εν έτι επί πλέον δείγμα της εν αυτῷ επιδόσεως των μαθητών. Η ορχήστρα, διευθυνομένη υπό του κ. Μάρικ, έκτέλεσε την ύπ' άρ. 2 συμφωνίαν του Μπετόβεν εν ζηλευτή άρμονία και με έκφρασιν ζωηράν, ως και την εισαγωγήν επί τριών Έλλ. θεμάτων του Γκλαζούνοφ.

Η μίς Δώγκαν έθριάμβευσεν εις Ν. Υόρκην, χορηγούσα εις την Μητροπολιτικήν Όπεραν άρχαίους Έλλ. χορούς τη συνοδεία της μουσικής του Γλόνκ, εν ος και το μπαλέτο της «Ιφιγενείας εν Αύλιδι».

Εν Άγλω Φραγκλίκω ή μίς Δώγκαν ήγειρε κατ' αυτης την σεμνοτυφλίαν του προηδιερέως των Μεθοδιστών κ. Τhowpson δατι: έδεδώρησε τους χορούς της ως την χορδοοιδιστήσαν παραβίσιαν της ήθικης!

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Η ελληνική δημοσία εκπαιδευσις. Υπό τον τίτλον αυτών έκδοσιν έτη επιμελεία και συνεργασία του έπουργείου των Έξωτερικών, υπό του εν Αιτωλία μεγάλου έκδοτικού όλκου Dittg, έργον συνταχθέν υπό του κ. Ι. Λαμπριδου, μεταφρασθέν δ' εις την Γερμανικήν υπό του κ. Κλ. Νικολαιδου.

Ο έκδοτικός όλκος Dittg, δατις το έργον αποτελεί άυθεντικήν έκθεσιν της Έκπαιδευσεως των διαφόρων Κρατών, απεκάθη εις τας οικείας Έκθερησεις έκάστου Κράτους. Τον τόμον δε περί της Έλληνικής Έκπαιδευσεως (περιλαμβανοντα το Βασιλειον της Ελλάδος, τας επαρχίας της Έυρωπαϊκής Τουρκίας και την Κρήτην) έκτέδωκεν εν' ευκαιρία των εορτών της 500ετηρίδος του Πανεπιστημίου της Αιτωλίας.

«Πανελληνιον λεύκωμα». Έτηρία ένδική, πολιτική και φιλολογική επιθεώρησις. Έκδοται Κ. Μακρόπουλος και Δ. Καραμάνογλου. 1909. Περιέχει συνεργασίας Άρνιου, Μαρτζώκη, Μωραϊτίνη, Κορυτίδου, Γαϊτανοπούλου, Σπανδωνή, Λάμπρου, Καλογεροπούλου, Ξεροπούλου κ.λ.π. Περιέχει και τινος καλλιτεχνικής εικόνας, εν ας και του όμογενοϋς ζωγράφου Ι. Σιτροά.

Ο έγκριτος οφθαλμίατρος κ. Γεώργιος Κοδμετάτος έκτέδωκεν εις τόμον εκ 300 σελίδων την «Θεραπευτικήν των νόσων των οφθαλμών». Περιγράφει τας συνηθεστερας θεραπείας, ως ο ίδιος έφάρμοσεν εν τη Πολυκλινική Αθηνών και εν τη ιδία κλινική, επί χιλιάδων άσθενών. Το βιβλίον του κ. Κοδμετάτου προώριεται διά τους ιατρούς, τους μη ειδικούς εις τα οφθαλμικά νοσήματα.

Μαρμαρυγαί. Ποίησις Μαρίκας Φιλαιπίδου. Έν Τραπέζοντι. Στίχοι μεγαλοκλινοί, με πολύν αίσθημα. Η συλλογή αυτη ειρε πολν άνωτέρα των πρό έτών έκδοθέντων «Κελαδημάτων» της, υπό έποψιν έννοίας και τέχνης. Τα περισσότερα ποιήματα ένεπνεύθη εκ προσωπικών αιτίων, δίο και ειρε άφιερώσεσι εις προσφιλείς γώφριμους. Περισοότεραν έντύπωσιν κάμνει ή σειρά «Πετραδία». Τα ποιήματα Έρωσ άνδονοϋ, Το τραγοϋδι της Γωνιάς, Παληά ιστορία, Νιόδη Νυμφικό σάβανο, Το Άσμα της Πυθίας ειρε τα άριστα. Η συμπαθής ποιητρια εις ένα σύντομον πρόλογον δίδει τον ωραιότερον και άληθέστερον χαρακτηρισμόν των ποιήσεών της. Τον παραθέτομεν ολόκληρον.

Μαρμαρυγές, οι στίχοι μου χλωμές του φεγγαριού σε χοινομένην, άγρια νυχτιά του Γενναριού.

Μαρμαρυγές οι στίχοι μου καρδήλας νεκρικής, και χαμογέλιο πρόβιο της μάσης; συνεφάς.

Μαρμαρυγές, οι στίχοι μου, άόρατης φωτιάς, και κρυστάλλινα ανάλαμπρα δακρυόλουπτης ματιάς.

Ο βιβλιοπώλης κ. Ίω. Σιδέρης ήρξατο της έκδόσεως της σειράς των έργων του Ίουλίτου Βέρν, ήτις πρό πολλόν τελείως έχει εξαντήθη. Έξεδόθησαν ήδη τα εξής έργα: Η σχολή των Ροβινσώνων, Ρωβύρος ά κατακτητής, Ο λαχός όπ' άριθ. 9872. Αί μελα Ίνδλαι. Τα 509 εκατομύρια. Έυχάι 3 Ρώσων και 3 Άγγλων. Απαντα μετ' εικόνων.

Μικρασιατικόν Ημερολόγιον Έλένης Σβορώνου. Έτος Δ' 1910. Έν Σάμω. Παράπλευρον του Ημερολογίου Σκόκου και του Έγκυκλοπαιδικού Ημερολογίου έμφανίζεται ταυτικώς κατ' έτος το Μικρασιατικόν. Κατάμεστον από όλην και εικόνας, εκ σελ. 384, συγκνετοί και έφίετος δοκίμιος καλάμος. Περιέχει έργα των κ. κ. Φραγκιά, Αρσοίτη, Κορυτίδου, Βασιλειάδου, Συνοδινού, Δε-Βιάζη, Άρνιου, Σκόκου, Πολέμη, Καλογεροπούλου κ.λ.π., ως και των κριτών Σβορώνου, Παναγιωτάτου, Γαϊτανοπούλου, Μυραίνης Κλειάνθου, Ειρήνης Αθηνάϊας, Καρακίση.

Αίαν ένδιαφέρον ειρε το τμήμα της «Έλληνίδος εν τη καλλιτεχνία» εν τῷ όποίω έκτελείσεται μετ' άκριβείας ή ιστορία της εν τη καλλιτεχνία επιδόσεως της Έλληνίδος, μετά των προσωπογραφιών των δοκιμοτέρων κατ' ήμην καλλιτεχνών. Το Μικρασιατικόν Ημερολόγιον έπερ χάρις εις την άκάματον επιμέλειαν της δεσποινίδος Σβορώνου κατόπιτη λίαν άξια άνάγνωστον, πολεΐται εις τα γραφέα μας έξ α ι ε ρ ε ι κ ω ς διά τους συνδρομητάς της «Πανακοθήκης» κατά μίαν δρ. ολίωτερον, ήτοι χρυσόδειον 3 δρ.

Υπό της «Έλλ. Έκδοτικής Έταιρείας» έκεδόθησαν εις δύο τόμους τα Απαντα του δημοφιλοϋς ποιητού του Ρωμποϋ κ. Σουροϋ. Ειρε το έκλεκτότερον μέρος του Πανκτωλού των στίχων του άνεξαντήλου εις σατυρικήν έμπνευσιν Σουρη. Τιμή των δύο τόμων δρ. 8.

Νεοκόσμου. Οι Έδεσσαίοι. Δράμα. Αθηναι. Έμπνευσίμενον εκ των τελευταίων εν Μακεδονία άγώνων, ένεκα των όποιων και έγράφη. Έμμετρον, εις γλώσσα άμαλήν, επαίχθη δις υπό έρασιτεχνών εις Βοδενά, ένθα από τον καιρόν του Άρχελάου διά πρότην φοράν έκδοθη θεατρική παράστασις. Ο συγγραφέας, δατις φανεται ένεργόν μέρος λαβών κατά τον Μακεδονικόν άγώνα, έκτελοφρήσε το έργον του εκ της Έδέσσης των Βοδενών. Εκ των δρώντων προσώπων ειρε ο φρούραχος της έκπ' Έλλ. φρουράς και εις Βούλαρος όπλαρχηγός.

Γ. Βώκου. Οίατρον. Έξεδόθη εις τόμον ή πατριωτική τριλογία «Κατοχή». — «Το Εικοσιένα». — «Η Μεγάλη Ίδέα». Εκ τούτων ή «Κατοχή» υπήρξε μετά την θριαμβευτικήν επιτυχίαν της ή άφειτηρία σωρείας ιστοριοπατριωτικών δραμάτων, εκ των όποιων δμος ούδέν έφθασεν την επιτυχίαν έκείνης. Και τα άλλα δύο δράματα παριστάθησαν, άλλα μεθ' ήσετος επιτυχίας. Τα δράματα του κ. Βώκου έχουν λαογραφικήν μάλλον άξίαν, ούχι δε και δραματικήν πλοκήν. Έν τούτοις πρώτος ο κ. Βώκος διεχειρίθη θέματα λαϊκού ένδιαφέροντος μετά τέχνης, αξίας προσοχής, και μετά τινος πρωτοτυπίας.

Από Κωνσταντινουπόλεως εις Νίκαιαν, ταξειδιωτικά έντυπώσεσι του κ. Θ. Καβαλλίερου Μαρκουζου. Έν Κωνσταντινουπόλει.

Πλήρης αρχαιολογική, ιστορική και κοινωνική περιγραφή της Βιθυνίας, γεγραμμένη λίαν εδονοειδήτως και κατόπιαν μελέτης ένδελεχοϋς. Ίδία το τμήμα της περιγραφής των έκπαι σπουδαιοτάτων βυζαντικών μνημείων ειρε έντάκτως ένδιαφέρον. Μετά την ιστορικήν έρευναν της άρχαίας Βιθυνίας, άσολείται ο συγγραφέας εις

τὴν ἀγγλόνον, περιγράφων αὐτὴν ἐν λεπτομερείᾳ. Τὸ βιβλίον ἐξίζει καὶ ἀναγνωσθῆναι ἀπὸ πάντα φιλόπατρις Ἑλληνα.

Φυσικὸν Δίκαιον. Περίληψις χάριν τῶν τελειοφύτων τῆς νομικῆς, ὑπὸ I. Ράντου.

I. Βρεττοῦ Ἑγκυκλοπαιδικὸν Ἡμερολόγιον. Ἔτος δέκατον. Σελ. 408. Ποικιλωτάτη ὕλη, χρησιμωτάτη—ἐπιστημονικῆ, φιλολογικῆ, καλλιτεχνικῆ, κοινωνικῆ, μετ' εἰκόνων. Ἡ ἐκλογὴ τῆς ὕλης μετὰ περιορῆς ἐπιμελείας ἐγένετο, δίδουσα πλείστας ὁδὸς πληροφοροφίας. Ἡ ἐκτύπωσις πικνωτάτη καὶ καλλιτεχνικῆ.

Ἡμερολόγιον «Ἐπιστημονικῆς ἡχοῦς». Ἔτος Γ'. Συνεργασία διακεκριμένων χημικῶν, γεωλόγων, μαθηματικῶν, δοκτολόγων, ἰατρῶν καὶ ἄλλων φυσιοφυῶν.

Νέαν σφραγίδα (!) ἐξέδωκεν ὁ σφραγιδόφυλαξ τοῦ Παρισίου καὶ ἐν Παρισίοις τὰς διατριβὰς ποιούμενος κ. Σάπης. Ὁ νέος τόμος τὸν ἐπιγράφεται «Ἀπέθαντος». Ὑποθέτομεν δι' ἔγνοσε τὸν μὴ ἀποθνήσκοντα, ἀλλὰ μόνον τὸν πεθαίνοντα. . . ἀπὸ γέλοιου.

Ἡ καλλιτέρα κριτικὴ εἶνε οἱ ἐξῆς στίχοι, οὓς ἀκόπως ἠλιεύσαμεν ἐκ τῆς πέφτης σφραγίδος του:

Συλλογόμενος καὶ περίλυπος
Καθόμενα σὺ παραγκῶνι.

— Μὴ χλιβεοί, μὴ λέγει ἡ δράκαινα.
Μὲ μὰ φωνή σὰ χελιδόνι.

— Πῶς νὰ μὴ χλιβουμαί, Πανώμορφη
Ὅπου τὸ κρέας μου γκιουβέτσι
Θεράν τὸ φτειάξῃ ὁ στέρηλος ἄντρας σου
Καί τ' ἄντερα μου κοκορέτσι; . . .

Ὁ τρυφερὸς ποιητὴς, τοῦ ὁποίου τόσον φοβερὸν κινδυνὸν διατρέχουσι τὰ ἄντερα—δὸν δὲν διατρέχουν οὔτε τὰ ἔντερα τῶν ἀναγνωστῶν του, τοιαῦτα γενομένων—δικαιολογεῖται γράφων αὐτὰ, διότι λέγει ἐπὶ λέξει:

Κ' ἡ μοναχὴ ἢ στεργγῆ, ἢ κατάρτος
Ὅπου ἔξοπισεν ἢ καμπάνα
Ἐἶταν ἦρασι ποῦ ἔπινα ἀρότητα
Ὀλόβια ἀπὸ τριμυζάνα.

Καὶ ὁμοῦ, καθὼς παρατηροῦν αἱ «Ἀθήναι», αὐτὰ γράφονται εἰς Παρισίους, ὅπου ὑπάρχουν. . . πέντε φρενοκομεία.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

«Νέον Πνεῦμα». Μετὰ τρίμηνον διακοπὴν ἐπαύλαβε τὴν ἐκδοσιν τὸ μόνον ἐν Κωνσταντοπόλει ἐκδιδόμενον φιλολογικὸν περιοδικόν. Τὸ «Ν. Πνεῦμα» θὰ ἐκδίδεται ἐφεξῆς κατὰ μῆνα, εἰς σχῆμα μικρότερον, ἐκ 48 σελίδων. Τὸ τεῦχος τοῦ Δεκεμβρίου περιέχει ἐκλεκτὴν ὕλην καὶ ἐπικαιροὺς εἰκόνας. Ἐκ τῶς περιεχομένων: Ὁ ποιητὴς τοῦ πόνου ὑπὸ Κ. Καιροφύλα. — Ἀντιφωνητοῦ εἰκὼν ὑπὸ Η. Ἀλεξανδρίδου. — Κλεονίκη Ἀσπριώτου ὑπὸ Ἀθ. Γαϊτανοπούλου. — Τὸ ταξίδι τῆς ψυχῆς ὑπὸ Μυραίνης. — Γράμματα ἀπὸ τὰς Ἀθῆνας ὑπὸ Δ. I. Καλογεροπούλου κ.λ.κ.

La Vie heureuse. Τὸ Χριστουγεννιάτικον φύλλον ἔσοχον. Θανμάσια χρωματιστὰ εἰκόνας τελείας ἐκτελέσεως κοσμοῦν τὸ πολυτέλειον πανηγυρικὸν τεῦχος, ὧς καὶ σερὰ καλλωτῶν ὄλων τῶν φυλῶν.

«Ἡ ψυχὴ». Ἐπιστημονικὴ ἐπιθεώρησις τοῦ πνευματισμοῦ. Μηνιαία, ἐν Ἀθήναις. Διευθυντὴς Μ. Λάνδος. Διευθύνσις ὁδὸς Σολωμοῦ 58Α. Συνδρομὴ δρ. 8. Εἶνε τὸ πρότερον εἰδικὸν πνευματιστικὸν περιοδικόν.

Σκοπεῖ τὴν διάδοσιν τῶν Χριστιανικῶν ἀληθειῶν, δεὸ Χριστὸς διὰ τοῦ θανάτου του ἐπεσφράγισας.

La Flamme. Μηνιαῖον περιοδικὸν φιλολογικόν, θεατρικόν, καλλιτεχνικόν, μουσικόν, πολιτικόν. Ἀρχισυντάκτης. Louis Rouhand. Δημοσιεύει μόνον ἀνεκδοτὰ ἔργα. Εἰς τὸ τεῦχος τῆς 20 Δεκεμβρίου δημοσιεύει κριτικὴν τοῦ ὁμογενοῦς κ. Ary René d'Yvermont.

Ἀρχαῖον τῶν ἐφηρμοσμένων ἐπιστημῶν. Φυσικαὶ ἐπιστήμαι, γεωργία, βιομηχανία, ἐμπόριον, μεταλλευτικὴ, τέχναι. Διευθύνται Δ. Κισσοπούλου καὶ Δ. Μίσιου. Τὸ τεῦχος 4ον περιέχει ἀρθρα τῶν κ. κ. Ἀνδραδάου, Ράδου, Παπαβασιλοπούλου, Χασιάτου, Καλοκαιρινοῦ καὶ τοῦ κ. Τσίλλερ μελέτην περὶ ἐξωραϊστικῶν ἔργων τοῦ Λυκαβητεῦ.

Ἐπιθεωρήσεις. Ἐβδομαδιαία εἰκονογραφημένη ἐφημερίς. Διευθύνται Ν. Μιχαλόπουλος καὶ Τ. Λεπάστιας. Ἐν Ἀθήναις.

ΞΕΝΑ ΒΙΒΛΙΑ

Βιβλίον πολλοῦ ενδιαφέροντος ἐξέδωκεν ἡ Γαλλίς A. Barine ὑπὸ τὸν τίτλον Poètes et Névrosés. Τὸ βιβλίον τοῦτο περιέχει τέσσαρας ψυχολογικὰς μελέτας τεσσάρων νοσηρῶν μεγαλοφυῶν: τοῦ Hofmann ἐκ τοῦ οἴνου, τοῦ Thomā de Guincey ἐκ τοῦ ὀπίου, τοῦ Edgar Poë ἐκ τοῦ ἀλκοολισμοῦ καὶ τοῦ Gérard de Nerval ἐκ τῆς φρενοβλαβείας.

ΑΓΓΕΛΟΝΤΑΙ:

Ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Ἑλένης Σβορώνου ἐκδίδεται προσεχῶς ὁ δεύτερος τόμος τῶν ποιημάτων τῆς, ὑπὸ τὸν τίτλον «Δελτινά».

Ὑπὸ τοῦ κ. I. Φαραντάτου ἀγγέλλεται ἡ κατὰ τεύχη ἀπὸ τοῦ παροσχεοῦ Μαῖου ἐκδοσις «Νομικῆς Ἑλληνικῆς βιβλιογραφίας». Ἡ χρησιμότης εἶνε προφανής, διότι καίτοι ἡ νομικὴ βιβλιογραφία εἶνε πενιχρὰ εἰς ποσόν, ἐν τούτοις ἡ ὑπάρχουσα παραμένει σχεδὸν ἄγνωστος, ἐλλείπει βιβλιογραφικοῦ ὁδηγοῦ. Θὰ περιλάβῃ ἡ «Νομικὴ βιβλιογραφία» τὰς ἐπιγραφὰς τῶν ἐκδοθέντων νομικῶν συγγραμμάτων καὶ τῶν δημοσιευθειῶν μελετῶν ἐν Ἑλλάδι ἢ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι σήμερον. Τὸ ἔλικόν θὰ ταξινομηθῇ καθ' ἕλην. Οἱ κ.κ. συγγραφεῖς νομικῶν ἔργων παρακαλοῦνται νὰ καταστήσωσι γνωστὰς τὰς ἐκδόσεις των τῷ κ. I. Φαραντάτῳ, ὁδὸς Ζωοδόχου Πηγῆς 11, εἰς Ἀθήνας.

Ἐξέδοθη

Τοῦ κ. **ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ**

Τὸ μέγα Ἑλληνογαλλικὸν λεξικόν εἰς νέαν ἐκδοσιν ὑπὸ τοῦ νέου διεθνοῦς βιβλιοπωλείου Ἰωάννου Ν. Σιδέρη ὁδὸς Σταδίου 46 Β' Μέγαρον Ἀρσακείου. Ἡ νέα αὕτη ἐκδοσις, ἀναθεωρηθεῖσα ὑπὸ τοῦ συγγραφέως καὶ πλουτισθεῖσα διὰ πέντε περίπου χιλιάδων νέων λέξεων, ἐξετυπώθη μετὰ περισσὴν φιλοκαλίαν ἐπὶ χάριτος ἀρίστης ποιότητος καὶ δὲν ἀμφισβόλλομεν ὅτι θὰ σημεῖωσῃ ἐποχὴν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν λεξικογραφίαν. Ὅπως δὲ περιττὸν νομίζομεν οἰονόησθε ἐκ τῶν προτέρων ἔπαινον ἢ σύστασιν τοῦ ἔργου τοῦ κ. Ἀγγέλου Βλάχου, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ἀρκούντως ἐλάλησεν ἡ ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου ἐξάντησις τῶν ἀντιτύπων τῆς πρώτης ἐκδόσεως καὶ ἡ καθημερινὴ αὐτοῦ ζήτησις πρὸ ὄλου τοῦ κόσμου τῶν γραμμάτων.

Σχεδιαστὴς καλλιτεχνικῶν καὶ ἀρχιτεκτονικῶν σχεδίων, ζῆτεῖ ἐργασίαν. Ἀπευθυντέον εἰς τὰ ἐν τῷ Σοφοκλείῳ γραφεῖα Γεωργαντᾶ.